

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra zahradní a krajinné architektury

Poetika a malebnost v krajině

Východoasijská poezie jako inspirační zdroj vnímání malebnosti a poetiky krajiny v okolí
jihočeské Kvildy

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Lucie Havránková

Vedoucí práce: ak. soch. Aleš Hnízdil

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Poetika a malebnost v krajině" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 8. 4. 2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala ak. soch. Aleši Hnízdilovi za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

Poetika a malebnost v krajině

Souhrn

Předmětem diplomové práce je popis a zobrazení poetiky a malebnosti v krajině při využití prvků přírodopisné východoasijské poezie jako inspiračního zdroje vnímání krajiny v okolí jihočeské Kvildy. Na základě studia poetických textů se vztahem ke krajině scenérii byla zvolena konkrétní stezka zachycující onu poetiku a malebnost. Prostřednictvím jednotlivých zastavení zvolených na cestě horskou stezkou má práce za cíl inspirovat k vnímání poetičnosti přírodních prvků v celkovém kontextu okolní krajiny. Textové zasvěcení do estetických hodnot krajiny a životního prostředí je zde cestou k vytvoření projektu revitalizované krajiny s malebnými prvky a konkrétními vegetačními druhy.

Práce je zasazena do kontextu Šumavy, které je pro konkrétní představu věnován úvod práce. Tento úvod nás seznamuje s přírodním i uměleckým pozadím šumavského pohoří a také prostředím samotné obce Kvilda, které stezku obklopuje a dává jí potřebné zázemí.

Součástí celého projektu je u každého stanoviště analýza prostředí, popis hlavního prvku i proměna místa v jednotlivých ročních obdobích s ohledem na danou krajinou scenérii. Každé stanoviště je doplněno přírodopisnou poezií, která má lépe nastínit atmosféru místa. V závěru každé kapitoly konkrétního zastavení jsou připojena výtvarná zobrazení daného prostředí mající přiblížit ho návštěvníkům a nabídnout jim inspiraci, kterou v sobě stanoviště skrývají. Jedním z cílů celého projektu je posunutí se poutí přírodou blíže k jejím kořenům a upozornění na konkrétní prvky v krajině, které mnohdy opomíjíme. Uváděné aspekty je možné aplikovat v projektech zahradní a krajině architektury.

Klíčová slova: poetika, malebnost, krajina, poezie, Šumava

Poetics and picturesqueness of landscape

Summary

The subject of the thesis is a description and depiction of poetics and picturesqueness of landscape using the elements of East Asian landscape poetry as a source of inspiration to perceive the beauty of the landscape surrounding the South Bohemian village of Kvilda. Based on the study of landscape poetry texts, a specific mountain trail was chosen to capture this poetics and picturesqueness. By choosing well-selected stopovers on this trail, the thesis is aimed to evoke the perception of poetic elements of nature in the overall context of the surrounding countryside. Here, the text description of the esthetic values of landscape and environment is the way to create a project of revitalized landscape with picturesque features and specific vegetation species.

This work is also explained in the context of Šumava, which is described in the introductory part of the thesis so that the reader will gain a better understanding of the project setting. This introduction acquaints us with the natural and artistic background of Šumava and the environs of the village of Kvilda that surround the trail.

The whole project comprises the analysis of the environment of each stopping place on the trail, the description of its main points of interest and the transformation of the place in different seasons of the year in respect of a particular landscape feature. Each stopover is supplemented with landscape poetry texts with the aim to capture the atmosphere of the place even better. At the end of each chapter associated with a particular stopping place there are art displays which are specific to this environment. These should acquaint the visitors with the environment and offer them an inspiration that each place conceals. The whole project imitates a tour through nature and draws attention to individual points of interest in the landscape, which we so often tend to overlook. The above aspects can also be applied to garden and landscape design.

Key words: poetics, picturesqueness, landscape, poetry, Šumava

OBSAH:

1. ÚVOD	7
2. CÍL PRÁCE	9
3. LOKACE.....	10
3.1. Šumava.....	11
3.1.1 Geologické poměry Šumavy.....	13
3.1.2. Klimatické poměry Šumavy.....	14
3.1.3. Vodstvo Šumavy.....	16
3.1.4. Přírodní poměry Šumavy.....	18
3.1.5. Zvířena Šumavy.....	21
3.1.6. Umění na Šumavě.....	23
3.2. Obec Kvilda	30
3.3. Zvolená stezka.....	31
4. BOD PRVNÍ - LÁVKA	34
4.1. Popis prostředí.....	35
4.2. Ústřední prvek.....	35
4.3. Další prvky	38
4.4. Proměna v ročních obdobích.....	40
5. BOD DRUHÝ - CESTA	45
5.1. Popis prostředí.....	45
5.2. Ústřední prvek.....	46
5.3. Další prvky	47
5.4. Proměna v ročních obdobích.....	48
6. BOD TŘETÍ - POZEZENÍ	53
6.1. Popis prostředí.....	53
6.2. Ústřední prvek.....	54
6.3. Další prvky	55
6.4. Proměna v ročních obdobích.....	56
7. BOD ČTVRTÝ – STROM.....	61
7.1. Popis prostředí.....	61
7.2. Ústřední prvek.....	62
7.3. Další prvky	63
7.4. Proměna v ročních obdobích.....	63
8. BOD PÁTÝ - KAMENY	68
8.1. Popis prostředí.....	68
8.2. Ústřední prvek.....	69
8.3. Další prvky	70
8.4. Proměna v ročních obdobích.....	70
9. ZÁVĚR	75
10. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	77

1. ÚVOD

Téma mé diplomové práce vznikalo postupně a je víceméně vykreslením toho, co mě v posledních letech života i studia formovalo a ovlivňovalo. Při procházkách pokojnou šumavskou přírodou a pozorování základních jevů, jakožto pohybu stébel trav ve větru a šumění lesa, jsem si najednou byla zcela jistá lokací mé práce. Okolí jihočeské Kvildy je pro mou osobu předobrazem ideální poetické a malebné krajiny. K vykreslení a popisu těchto přírodních krás je vhodné použít některý z popisných nástrojů a přirovnání pro vnímání malebnosti a poetiky krajiny. Jako inspirační zdroj v mé práci použiji prvky východoasijské poezie, která je někdy až překvapivě bohatá na přírodopopisné jevy a verše zaobírající se krajinou a jejími krásami. Především z těchto důvodů jsem téma své diplomové práce „Poetika a malebnost v krajině“ obohatila a upřesnila o podnadpis „Východoasijská poezie jako inspirační zdroj vnímání malebnosti a poetiky krajiny v okolí jihočeské Kvildy“.

Východoasijská poezie má v této práci sloužit pouze především jako inspirační zdroj pro vnímání malebnosti a poetiky krajiny a jako zdroj k přesnějšímu vykreslení konkrétního koutu či scenérie šumavské krajiny. Jako inspirační zdroj byla zvolena především díky faktu, že primárním předmětem poezie východoasijských autorů je zejména příroda. Ve svých barvitých básních připodobňují mnohé k přírodním prvkům. Dodávají i předmětům nebo pocitům přírodní tvář. Právě v tom ji spatřuji jako jedinečnou a vhodnou pro vypořádání typické české krajiny. Ať už zní východoasijská poezie ve spojitosti s šumavskou Kvildou jakkoliv abstraktně – je jí v mých očích blíže, než se může zdát. Jednotlivé stanovištní body na trase stezky budou na základě poetických úvah obohaceny o stěžejní krajinný prvek, který se váže a vychází z inspiračních zdrojů poezie.

Má diplomová práce pojednává o lokalitě šumavské obce Kvilda. Popisu lokace především z historického, ale i z přírodního hlediska bude věnována kapitola třetí. Ve své diplomové práci sleduji konkrétně jednu z vycházkových stezek v obci Kvilda, která z velké většiny vede po naučné stezce nesoucí název Nelesní krajina. Na této ne příliš frekventované trase jsem si zvolila 5 záchytných bodů, se kterými se bude možné blíže seznámit v jednotlivých kapitolách pojednávajících právě o jejich významu. Tuto trasu jsem shledala mimořádně různorodou a bohatou pro vytvoření jednotlivých bodů čili kapitol, které se vážou ke konkrétnímu prvku maximálně vystihujícímu poetiku místa. Jednotlivé kapitoly jsem rozdělila na část popisnou a část přímo výtvarně zobrazující popisovanou přírodní scenérii. Jednotlivá kapitola by tak vždy měla komplexně představovat přírodní jsoucno daného místa.

Fakticky se jedná o pět kapitol, které na sebe v rámci určené trasy navazují a nabídnou bližší pohled na jednotlivá zákoutí .

Popisná část kapitoly má primárně za úkol seznámit s konkrétním místem a nastínit polohu místa v kontextu celé trasy. Má osvětlit název kapitoly a vazbu konkrétního prvku k původnímu malebnému prostředí. Při deskripci celkového záměru umístěného prvku je vše osvětleno a podepřeno přírodopopisnou poezií autorů východní Asie. Daný prvek je přirozeným vyústěním chápaného ducha místa vystiženého v citované poezii. Genius loci by měl být povznesen na základní myšlenku.

Výtvarná část kapitol má nabídnout náhled na popsany záměr pomocí autorských skic doplňujících textovou část o pohled na zastavení z několika úhlů a vzdáleností.

Práce je v první řadě projektem, na základě jehož zpracovaných míst v kombinaci s úvahami nad poezií bude vytyčena a vysvětlena jedna malebná cesta krajinou, a tedy význam poetiky a malebnosti jako takové. Zpracování bude jistým modelem vzorku české krajiny s celou jeho malebností i poetikou. Pro tuto práci budu vycházet z místopopisné literatury, která se týká Šumavy i konkrétně obce Kvilda, poezie východoasijských autorů i literatury odborné. Dále z vědomostí mého studia na Katedře zahradní a krajinné architektury a Katedře aplikované geoinformatiky a územního plánování, z poznatků z praxe a vlastních prožitků.

2. CÍL PRÁCE

Jedním z cílů mé diplomové práce je analyzovat šumavskou krajinu a popsat i vyobrazit malebnost a poetiku v ní. To vše za pomoci inspiračních zdrojů poezie, pomocí kterých může být konkrétní krajina vysvětlena na základě příslušného prvku, který podporuje ducha místa a dodává pocit sounáležitosti s krajinou. Zvolená procházková trasa bude představovat náhledový model atraktivní šumavské stezky s malebnými subjekty vybranými pro zastavení na poetické cestě všudypřítomnou krajinou. Finální podoba každé kapitoly, čili vybraného zastavení na popisované stezce, bude vyobrazena stylem jednotných výtvarných skic přiložených v rámci každé kapitoly. Tato vyobrazení tak dodají vizuální podobu a zobrazí šumavskou stezku a jednotlivé její body v poněkud reálnějším světle, než může být pouhá lidská představa. Cíl práce spočívá v koncepčním zpracování aspektů krajinné poetiky a konkrétních krajinných prvků aplikovatelných při tvorbě dalších stezek v projektech krajinné a zahradní tvorby.

3. LOKACE

Výběr vhodné lokality pro mou diplomovou práci byl jedním z nejdůležitějších aspektů a stěžejním krokem pro další práci. Cílová destinace měla být z větší části člověkem netknutá – originální, výrazově bohatá, měla před sebou velký úkol – vhodně reprezentovat okouzlující českou krajinu, předvést svou poetickou stránku v celé své kráse. Měla by oslovit jak na fotografiích, tak i skicách zobrazujících co nejvěrněji celé okolí, proměnit se v každé roční době, ale přece být stále stejnou. Nejlépe mé pocity ze stezky směrem vzhůru z obce Kvilda vyjadřuje Asataro Mijamori (2002) svým jednoduchým překladem haiku Macua Bašóa.

„Nikdo jiný nejde po této cestě,

tento podzimní večer.“¹

Každý kout je v těchto končinách osamělý. Soudě tak nejen proto, že při putování po těchto kopcích málokdy potkáte někoho jiného než pár veverek. V celé této krajině si člověk připadá, že je na světě sám. Sám, ale díky obohacující přírodě šťastný. To však může být pouze osobní a poněkud povrchní význam daného verše. Obecně je zřejmé, že sdělení básně je následující: Haikai, širý svět, byl chmurný a snad i osamělý jako podzimní večer. „Básník se zde obával, že žádný z jeho žáků nebude schopen kráčet v jeho šlépějích a vidět krajinu stejnýma očima.“² Že bude zapomenuta. Po úvaze nad tímto vysvětlením je pro mě závěr z veršů přístupnější. Opuštěná vesnická cesta, po níž básník kráčí za podzimního večera, se mu jeví jako symbol cesty poezie, kterou se musí ubírat sám, má-li uskutečnit svůj ideál. Nesmí si však připustit, že by kdy tyto krásy krajiny již nikdo nespátl. Žít přítomností a snad se i pokusit zaznamenat část cesty po svém. Žít krajinou.

Tento kout Šumavy je směrem vzhůru do kopců nepopsanou stránkou. „Je to hornaté místo svým útvarem tak zvláštní, že by těžko hledal někdo podobné.“³ Místo, kde byl odpradáva až dodnes lidský život nekompromisně spjat s přírodou. Prostor ticha, kde podle místních není snadné, ale o to více krásné a naplňující žít. Když se zde užije výrazů jako je již

¹ Basho, M., Miyamori, A. 2002. Classic Haiku: An Anthology of Poems by Basho and His Followers. Courier Corporation. New York. 288 s. ISBN: 0486422216.

² Aitken, R. 1995. Vlna Zenu. Pragma. Praha. 181 s. ISBN: 8072051008.

³ Rubínková, V.. 2012. Šumava tajemná. Plot. Praha. 232 s. ISBN: 9788074280160.

zmíněná malebnost či poetičnost, je jasné, že prim hraje krajina. O tuto vazbu jde konečně ve spojitosti s popisem a zobrazováním stezky především.

3.1. Šumava

Šumava představuje široký, avšak důležitý kontext vykreslení malebnosti krajiny zvolené cesty v části Kvildsko, jak je hovorově označováno okolí obce Kvilda. Šumava, toto rozsáhlé pohoří na hranicích Česka, Rakouska a německého Bavorska, odedávna lákala lidi. Už dávné Kelty lákalo bohatství zlatonosných řek a rud, které přetrvávalo i ve středověku. Později přitahovalo pozornost kvalitní řezivo. Dnes nás láká Šumava bohatstvím přírody jako takové.

Obr. č. 1 – Přehledová mapka Šumavy
Vlastní tvorba. Srpen 2015.

Šumavskou krajinu lze dle mého názoru označit za jeden z nejzachovalejších vzorků původní české scenérie. V očích místních patriotů však Šumava prochází proměnou. „Je to přenádherné místečko! Rozumějte mi dobře. Je tady nádherně, neporovnatelně krásně, lidé přece jen nestačili oloupit přírodu o její věčné půvaby. Ale ta rázovitá Šumava, její vznešený, posvátný klid, poezie šumících smrkových hvozdů, ta už tady není, zmizela odsud navždy.“ Takto popisuje svůj mírně zhrzený pohled na šumavské krásy po letech Karel Klostermann, který ani po sepsání těchto řádků nedokázal Šumavu dostat ze svých povídek a příběhů. Její půvaby jsou zkrátka věčné a nehynoucí. Jako jarní potok přesouvající více a více vody z kopců tam, kam nemůžeme pouhým okem dohlédnout. Jako krásy nejen pozemské, nýbrž i ty ve vzduchu, které krásně vystihl Bašó:

„Mraky a mlhy.

Co krajin za tu chvíli už vykouzly.“⁴

K bližšímu seznámení se s krajinou naší Šumavy a lepšímu vykreslení a následnému pochopení je nutné seznámit se s věcnými fakty. Šumava je zajímavá z pohledu geologie, podnebí, vodstva, květeny, zvířeny, ale i dalších aspektů, které nelze kvůli jejich obsáhlosti uvést v kompletním znění. K nahlédnutí do historie Šumavy nám pomůže i osvětlení původu názvu tohoto území.

„Prvním historicky doloženým názvem Šumavy nám je keltský název Gabreta, v překladu Pohoří kozorohů. To uvedl ve své mapě Klaudios Ptolemaios.“⁵ V češtině bylo pohoří označováno poprvé Kosmasem pod názvem Les, v Dalimilově kronice jako Bavorský les. Označení Šumava jako takové použil poprvé v roce 1565 Antonio Bonfini ve svém díle Rerum Hungaricum. Tento název se úspěšně ujal a v 17. století již můžeme pozorovat jeho převzetí i dalšími autory, jako například Bohuslavem Balbínem či Pavlem Stránským. A z čeho lze odvodit původ slova? Od praslovanského slova šuma, což v překladu můžeme rozumět jako hvozd či hustý les.

⁴ Bašó, M., Kobajaši, I., Buson, J., Santóka, T. 1999. Pár much a já. Dharmagaia. Praha. 131 s. ISBN: 8085905108.

⁵ Anděra, M. 2005. Šumava: příroda, historie, život. Baset. Praha. 799 s. ISBN: 8073400219.

3.1.1 Geologické poměry Šumavy

Šumava je jedním z nejvýraznějších evropských pohoří. Je tvořena horninami předprvohorního až prvohorního původu a spolu se svým podhůřím a Novohradskými horami patří do šumavské větve moldanubika (geologické jednotky Českého masivu). Předpokládá se, že stáří hornin tzv. moldanubika přesahuje 600 milionů let. To šumavské horstvo řadí mezi nejstarší pohoří ve střední Evropě. „Moldanubický plutón, vytvářející dnes odkryté mohutné horské masivy (např. Plechého, Vydry či Prášilský), pronikl do starších vrstev přibližně před 300 mil. let.“⁶

Jak již vyplynulo z předchozích informací – Šumava je nejstarším a nejrozsáhlejším pohořím v Čechách. Je součástí geomorfologické provincie Česká vysočina, kde se území dále začleňuje do Šumavské subprovincie a geomorfologické oblastí Šumavská hornatina. Ta se dále dělí na čtyři geomorfologické celky, a to na Šumavu, Šumavské podhůří, Novohradské hory a Novohradské podhůří. Celá oblast se rozprostírá na území dvou krajů – Jihočeského a Plzeňského a hned tří okresů – Prachatice, Klatovy a Český Krumlov. „Vlastní jádro Šumavy pokračuje v délce 125 kilometrů od Všerubského průsmyku do průsmyku Vyšebrodského. Šířka od státních hranic po hranice Šumavského podhůří nepřesahuje 25 kilometrů. Délka celého pohoří je pak 190 km a šířka 45 km.“⁷

Obr. č. 2 – Vrchol Plechého

Šilhavý, V. Tisícovky [online]. Červen 2010. [cit. 2015-09-27]. Dostupné z: http://www.tisicovky.cz/cs/hory/sumava/plechy-hlv21/foto/?cislo_stranky_i=2

⁶ Mnetlík P., Baburek K. 2001. Šumava. Silva Gabreta, svazek 6. 17-18.

⁷ Turek, J. a kolektiv. 2007. Outdoorový průvodce – Šumava a okolí. Grada Publishing a.s. Praha. 117 s. ISBN: 8024720248.

Za zmínku by tedy jistě stály i šumavské hory. V Německu je nejvyšší horou Šumavy Velký javor (Großer Arber) s výškou 1456 m.n.m. Na české straně hranice je horou s nejvyšším vrcholem Plechý se svými 1378 m.n.m. Ten leží v geomorfologickém okrsku Plešská hornatina a je zároveň nejvyšší horou rakouské Šumavy. Myslím, že jsou absolutní pravdou slova psána v někdejší seriálově vydávaném časopise Živa – časopis přírodnický z roku 1859: „Vůbec nelze nikde šumavské hory přehlédnouti, nýbrž cestující vždy spatřuje toliko několik nejbližších hor, stoje právě před nimi, poněvadž předhoří tak mohutné jest, čímž za těžko přichází přehled získati.“⁸ Některá fakta se ani napříč staletími nemění, a tak se na malebně působící šumavské hory a podhůří stále nemůžeme vynadávat.

3.1.2. Klimatické poměry Šumavy

„Podnebí je zde k lidem drsné.“⁹ Touto větou vybarvil ve své knize Šumava umírající a romantická Josef Váchal šumavské podnební podmínky. Šumava se svou nadmořskou výškou v českých končinách spíše nadprůměrnou a teplotami v zimním období dosti pod bodem mrazu v minulosti představovala nelehké místo k žití. Co však kdysi bylo lidem spíše na obtíž, to se dnes proměnilo v oblíbený základ pro nejrůznější sportovní vyžití. Zatímco v létě jsou šumavské cesty zaplaveny cyklisty a pěšími turisty, v zimě jsou zaplněny svahy milovníky zimních sportů, kteří poněkud mrazivější klima vždy uvítají.

V oblasti Šumavy se průměrné roční teploty pohybují tedy v závislosti na nadmořské výšce od 6 °C v přibližně 750 m n. m. do 3 °C v 1200 – 1300 m n. m. Některé inverzní lokality jako například údolí Vltavy od Horní Vltavice až k Lipnu tvoří výjimku. Ty však nejsou jediné. Průměrná poněkud mrazivější roční teplota 2 °C ovládá zpracovávané okolí obce Kvilda. Ta souvisí s poněkud vyšší nadmořskou výškou, a tak lze vypíchnout i fakt, že je Kvilda se svými 1065 m.n.m. nejvýše položenou obcí České republiky. Absolutní šumavské minimum z tohoto místa činí -41,6 °C, naměřené v roce 1987. Teplotní maximum tohoto kraje bylo zaznamenáno ve Vyšším Brodě roku 1983 a činilo 36,8 °C.

Po celý rok převládá západní až jihozápadní směr větru. Na jaře se občas vyskytuje severní a na podzim také jižní směr proudění. Relativní vlhkost vzduchu se pohybuje

⁸ Purkyně, J. E., Krejčí, J. 1859. Živa: časopis přírodnický, Svazek 7. 25.

⁹ Váchal, J. 2008. Šumava umírající a romantická. Paseka. Praha. 316 s. ISBN: 9788071859017.

v průměru kolem 80 %. Na hraničních hřebenech dosahují roční úhrny srážek až 1600 mm. Nejnižší úhrn srážek 800 – 900 mm mají severovýchodní okraje pohoří.

Obr. č. 3 – Pohled z rozhledny Sedlo – chomáče mlhy v údolí

In-pocasi [online]. Říjen 2006. [cit. 2015-09-27].

Dostupné z: <<http://www.in-pocasi.cz/clanky/vyznacne/sumava-20.10.2012/>>

Srážky a počasí celkově byly a jsou na Šumavě neřiditelné. I pro stále přesnější a jistější předpovědi moderní doby je Šumava stále tou nevypočitatelnou a ne vždy jistou. To již František Adolf Borovský ve svém díle Řivnáčův průvodce po Šumavě před dávnými časy zmínil: „Nelze nám předpovědět ani o tom ani o jiném měsíci, jaké bude počasí, ale každý, kdo aspoň na týden jde do Šumavy, musí býti připraven na to, že snad nebude moci pro déšť aspoň den nebo dva dni ani z domu vyjít.“¹⁰

Déšť má v této krajině své osobité kouzlo. Když se obloha zatáhne divokými mraky, tak kopce zdají se být většími, cesty delšími. Dešťové kapky ve více či méně pravidelném rytmu dopadají na urostlé stromy. Na nich však nezdrží se dlouho. I déšť jednou musí dojít ke svému konci. Stejně jako noc vystřídá den.

„Pán z Luny

nemá kde bydlet -

měsíc mu zmizel v dešti“¹¹

¹⁰ Borovský, F. A. 2002. Řivnáčův průvodce po Šumavě: zevrubný popis celé Šumavy, jejích svahů, blízkých důležitých měst a krajin a pohoří Novohradského : Šumava před sto dvaceti lety. Baset. Praha. 173 s. ISBN: 8086223337.

¹¹ Líman, A. 2011. Chrám plný květů - Mistři haiku a jejich dědictví. Výběr ze tří století japonských haiku. DharmaGaia. Praha. 340. ISBN: 978-80-7436-015-2.

Tak i den vystřídá měsíc na obloze v dešti. Tyto verše Makua Bošóa lze doprovodit vysvětlením, že Japonci si personifikují měsíc obrazem „muže z měsíce“ (kacuraotoko), kterého si představují v jeho tváři. Čiré vtělení symbolu noční oblohy do lidského jedince.

3.1.3. Vodstvo Šumavy

„Na prstech u ruky sčel bys jednotlivá suchá místa zde. Bohatství vod, mlh a par tu nepřebírá, v tomto království lesů a slatí, mokřisk a tůň, bahnisk a rašelinišť. Plochy jezer znamenitě přispívají k udržení vlhkého klimatu, spolu s nesčísnými pramenky, potůčky, jichž býti má v šumavské oblasti kolem šesti set.“¹² Takto poeticky slovně vybarvil krajinu Josef Váchal. Voda k Šumavě neodmyslitelně patří, je její součástí, jí samou. Můžeme ji i trefně personifikovat: „Jestliže bychom chtěli přirovnat Šumavu k živé bytosti, pak by horské hřbety představovaly její kostru, půda s vegetací, bučinami a lesy její masité části, svaly, šlachy a pleť s bohatou ozdobou vlasů, kdežto řeky a potoky by znamenaly její žíly a tepny – krevní oběh těla. Neboť Šumava by se stala brzo mrtvou krajinou, jakmile by vyschly její vody, které napájí druhou hlavní řeku Čech a opravdovou osu země – Vltavu.“¹³

Je důležité připomenout si, že po plochých šumavských hřbetech probíhá hlavní evropské rozvodí mezi Černým a Severním mořem. Na Šumavě pramení naše nejdelší řeka – Vltava. Ta odvodňuje největší část šumavských vod směrem na sever. Zajisté menší část vodních toků je odvodňována do Černého moře Dunajem. Toto pohoří je však prameništěm i dalších významných toků, jako například Otavy, Úhlavy, Blanice, Volyňky. Tyto toky náležejí do povodí Severního moře. Dále zde pramení řeky jako Řezné, Ilzu, Grosse Mühl, které náležejí povodí moře Černého.

Součástí přirozené vodní sítě Šumavy, kterou nelze opomenout, jsou také horská a údolní rašeliniště, která tvoří životodárnou zásobárnu vody pro celou oblast. Rašeliniště lze dle Jóži a Vonička definovat jako: „zvláštní ekosystém vznikající na trvale zamokřených stanovištích a porostlý specifickou vegetací, která je po odumření schopna tvořit rašelinu.“¹⁴ Rašeliniště jsou zásobárnou vody také pro ledovcová jezera, která se na Šumavě vyskytují zejména v nadmořské výšce kolem 1000 m. Mezi nejznámější řadíme například jezero Plešné,

¹² Váchal, J., Musil, V. 2007. Šumava umírající a romantická. Jihočeská vědecká knihovna. České Budějovice. 155 s. ISBN: 8086559629.

¹³ Kuklík, K. 1984. Šumava. Panorama. Praha. 238 s. ISBN: 1107284.

¹⁴ Jóža, M., Vonička, P. 2004. Jizerskohorská rašeliniště. Jizersko-ještědský horský spolek. Praha. 160 s. ISBN: 8090325238.

Roklanské, Prášílské či Černé jezero, které je „největším karovým ledovcovým jezerem na Šumavě a zároveň i největším jezerem v České republice“¹⁵, jak je uvedeno v knize Geologické zajímavosti jižních Čech autorem Cháberou.

Tato práce se váže, především co se vodních toků týče, ke Kvildskému potoku, který jak už název napovídá přímo protéká obcí Kvilda. Kvildský potok odvodňuje v posledních letech hojně navštěvovanou Jezerní slat', která je zároveň nejchladnějším místem Šumavy. Průběh toku s působivými střídavými scenériemi je typický pro rašelinné potoky. Kvildský potok ústí do Teplé Vltavy, do které se vlévá záhy pod Kvildou v místech, kde začíná místní část Vilémov. „Její koryto utvořeno půvabnými meandry s mnoha rozsáhlými mokřady, rašeliništi a tůněmi souhrnně nazýváme Vltavský luh. Unikátní říční úsek hostí mnoho vzácných druhů rostlin a živočichů.“¹⁶ Území je od roku 1989 chráněno jako přírodní památka.

Obr. č. 4 – Malebné meandry Teplé Vltavy

Mládková P., Vogeltanz J. 2012. Vodstvo Šumavy ... z letadla. Naše příroda. 2012 (3). 39

Obraz Teplé Vltavy působí vizuálně velice silným dojmem. Stejně jako tanka básníka Toshio Maa, která vykresluje vztah k řece a hory potměnělé kvůli nízkým mrakům, které na ně lijí proudy deště.

¹⁵ Chábera, S. 1982. Geologické zajímavosti jižních Čech. Jihočeské nakladatelství. České Budějovice. 158 s. ISBN: 430068226.

¹⁶ Mládková, P., Vogeltanz, J. 2012. Vodstvo Šumavy ... z letadla. Naše příroda. 2012 (3). 39.

„Až se setmí

bude v horách pršet?

Tmou

budu prchat

až k řece.“¹⁷

Poté jako by jeden slyšel kapky dopadající na hladinu šumavské říčky za temné noci.

3.1.4. Přírodní poměry Šumavy

„Na obloze hvězda svítí
a já v tmavém bloudím lese;
jen když suk se pozatřese,
hvězda se mi v oko třpytí.

Dál a dál v tom nočním plášti
ubírám se do huštiny;
dole suché větve praští,
shora šeré suků stíny
hustší se a hustší řadou
mezi mne a hvězdu kladou.

Dál a dále – prasklo klestí
rozestřené plachou laní.
Tak na dávné zašlé štěstí
srdcem bodne vzpomínání.“¹⁸

Šumavské lesy jsou světem jiným. Žijí vlastním životem, dýchají a šumí. Šumavu můžeme označit za lesní svět, neboť lesy zde pokrývají více než 60 % území. Planiny nad horní hranicí lesa zde nebyly vyvinuty, zato je nahrazují druhotné smilkové porosty,

¹⁷ Mae, T. 1991. Mori no jikan. Shinchosha. Tokyo. 252 s. ISBN: 4103798017.

¹⁸ Sládek, J. V. 1954. Básně. Československý spisovatel. Praha. 362 s. ISBN: 8071066362.

vzniklé dlouhodobým tradičním pastevectvím, které zapříčinilo jejich odlesnění. Tyto pastviny se vyskytují převážně v nadmořské výšce kolem 1000 metrů na mírně zvlněném horském terénu šumavských plání. Při pohledu na odlesněná území se mi často vybaví jedno japonské rčení: „Hoře nedodává ušlechtilého vzhledu výška, nýbrž stromoví.“¹⁹

Biotopy Šumavy se pyšní svou druhovou bohatostí. Budeme-li však dále uvažovat nad lesy, pak je si třeba uvědomit, že značná část lesních porostů je druhově nepůvodní, tedy tvořená majoritně smrkovými monokulturami. „Zbytky lesů přirozených a původních se dochovaly jen na několika místech.“²⁰ Na druhovém složení lesů měly v minulosti v nižších polohách nemalý podíl acidofilní kyselé doubravy. Ty dnes již bohužel na Šumavě vidět nemůžeme, jelikož byly člověkem přeměněny na louky, pole či hospodářské (kulturní) lesy. V polohách vyšších převládaly bučiny a samozřejmě i v menší míře klimaxové smrčiny.

Dnes je situace rozdílná. Kyselé doubravy v nižších polohách byly člověkem přeměněny na pole či louky a ze Šumavy v podstatě zmizely. Z původních horských květnatých bučin nám dnes zůstaly jen lokální zbytky. Na tyto květnaté bučiny navazují chudší kyselé horské bučiny, v dnešní době již z větší části přeměněné na smrkové monokultury.

Mezi nejznámější lokality s porostem původního charakteru patří kupříkladu Boubínský prales, který se nachází v okrese Prachatice. Od nadmořské výšky 1200 m se vyskytují takzvané klimaxové horské smrčiny, tedy řídké smrkové pralesy s porostem jeřábu. V původním stavu se však zachovaly jen zřídka, a to především v okolí Trojmezne či Jezerní hory. Naprosto rozdílné se zde jeví smrčiny podmáčené, s bohatým mechovým porostem a s příhodnými kvetoucími druhy, jako je například dřípatka horská či sedmikvítek evropský.

Dalším výrazným a z hlediska této práce významným biotopem jsou louky a pastviny. Ve spojení s urostlými stromy dotvářejí tyto dva základní biotopy mnohdy dechberoucí scenérii. Lučních biotopů rozlišujeme na Šumavě hned několik druhů, které ukrývají sobě vlastní a typické druhy květeny. Například květenu odlesněné krajiny nižších poloh obsadili povětšinou světlomilné rostliny. Můžeme tak zde v poměrně hojném množství najít podběl lékařský, prvosenku vyšší či třezalku skvrnitou.

Oproti odlesněné krajině najdeme rozdílnou květenu na horských loukách v údolích potoků a šumavských plání. Zcela odlišný ráz tohoto prostředí dává prostor k růstu mnohdy unikátním druhům květeny. Při procházce zde tak lze natrefit na rosnatku okrouhlostou, prhu

¹⁹ Blocker, H. G., Starling, Ch. L. 2001. Japanese Philosophy. SUNY Press. 213 s. ISBN: 0791450201.

²⁰ Kunský, J. Fyzický zeměpis Československa. 1968. Státní pedagogické nakladatelství. Praha. 537 s.

arniku či vřes obecný. Mnohé z druhů tohoto biotopu jsou ohroženými druhy, chráněnými nejrůznějšími prostředky.

Mezi tyto dnes již zajímavé úkazy z pohledu přírody patří i hořec panonský, který je též silně ohroženým druhem České republiky. Jeho půvab je viditelný již z dálky, snadno si získá pozornost. Na některých lokalitách vytváří takzvané hořcové louky, které jsou skutečnou pastvou pro oči. Svůj úžas nad těmito krásami neopomenuli poznamenat již Kořistka s Krejčím v Archivu pro přírodovědecký výzkum Čech vydaném v roce 1869. „Jinak nevzhledné louky ty stkví se v podzimu krásnou barvou hořců.“²¹ Při tomto pohledu někdo cítí nekonečné jsoucno, jiný zase hřejivý pocit u srdce. Není však jedince, kterého by tento pohled na kvetoucí klenot nechal zcela chladným a nevzbudil v něm emoci žádnou.

Obr. č. 5 – Hořcová louka na Kvildě

David, R. Šumavské noviny. [online]. Srpen 2015. [cit. 2015-09-27]. Dostupné z: <<http://www.sumavskenoviny.cz/917/horec-panonsky-kvetouci-klenot-a-symbol-sumavy-jak-dlouho/>>

Těmto dnes již chráněným krásám by jistě neškodilo více pozornosti. Lidské zraky by mohly pohlédnout k tomu, z čeho vzešli – k přírodě. Každý si jistě vytvoří vlastní symbol ochrany šumavské přírody. Já jsem svůj našla. Kdykoliv zavítám do jeho blízkosti, jen tiše pozoruji jeho tanec ve větru. Ač hořec není původním druhem naší květeny, u mě zanechal otisk Šumavy a pocit. Pocit, že věci, které mají smysl, je třeba chránit.

Dnes tvoří škálu šumavské květeny přes 1500 taxonů cévnatých rostlin. Vliv na bohatost a rozmanitost mají v první řadě geologické podmínky. Neméně důležitým

²¹ Kořistka, C., Krejčí, J. 1869. Oba komitáty pro přírodovědecký výzkum země České. Archiv pro přírodovědecký výzkum Čech. svazek 16.114.

faktorem jsou také půdní i klimatické podmínky, ale také vliv zalednění půdy v poslední době ledové. V posledních desetiletích se rozvíjí též vliv pastevectví, zemědělské i průmyslové činnosti člověka, které ne vždy skrývá pouze pozitiva.

Poslední věci z přírodní sféry, o které je třeba se v souvislosti s malebnou krajinou Šumavy zmínit jsou památné stromy. Stromy jsou fascinující rostlinou napínající své větve k nebi. Samotný jeho růst jen z několika milimetrů velkého semene v impozantní samostatnou jednotku představuje velké umění přírody. Památný strom nemusíme chápat jen jako pojem ze zákoníku. Můžeme ho vykreslit jako mimořádně významný strom. Významný pro nás, pro dané místo, pro krajinu. Každý strom si přitom zaslouží naše uznání. Tito kůrou odění velikáni šumící ve větru působí vlastní silou. Umí uklidnit, zmást, inspirovat. Každý je originálem. „Soliterní strom, který osaměle vzdoruje zubu času, je záležitost individuální, svrchovaně silná. Pokud přežije několik staletí, aniž jej zničí blesk, škůdci či jiná náhoda, dá se říci, že je vyvolený – kolik staveb člověka se může pochlubit, že přežilo několik set let?“²²

3.1.5. Zvířena Šumavy

Krajina přítomností zvěře ožívá. Dostává se do ní pohyb. Co by to bylo za procházku horskou krajinou bez doprovodu ptačího zpěvu? Bez stád pasoucího se dobytka? Bez motýlů přelétajících z květu na květ?

„Jaro na odchodu!

ptáci zpívají;

v očích ryby se objevují slzy.“²³

I roční období se mění. Zvířata zůstávají a musí se přizpůsobit – koloběhu přírody. Přijímat její krutost i milosrdenství. Žít.

Šumava skutečně žije. Je typickou oblastí především pro středoevropskou lesní zvířenu. Má zástupce téměř v každém druhu. Z velkých druhů kopytníků se zde například můžeme setkat s jelenem lesním, který svým parožím zapadá do divoké krajiny a právem tak

²² Holečková, M., Kozák, P. 2003. Sto léčivých míst jižních Čech. MH Beroun. Beroun. 83 s. ISBN: 8090302300.

²³ Aitken, R. 1995. Vlha Zenu. Pragma. Praha. 181 s. ISBN: 8072051008.

často nese přezdívku Král lesa. Na blýskajících se hladinách vodních toků Šumavy lze pozorovat vydru říční, která svým pohybem doprovází zpěv tekoucí vody. Rak říční svou přítomností dodává čistotu vodním tokům. Na rozpálených kamenech šumavských luk i lesostepních oblastech je možné spatřit jednoho z nejrozšířenějších hadů světa - zmiji obecnou. Tento šedě zbarvený had s výraznou černou čarou na hřbetě v mnohých vyvolává strach. I když se zmije před ruchem přirozeně spíše schovává, je třeba mít se na pozoru. Ve vyšších polohách lesů Šumavy lze spatřit hojně zastoupené ptactvo. Kupříkladu kosa horského, který svým vzhledem připomíná spíše kosa černého nebo také sýce rousného, který svým hlasitým pro něj specifickým houkáním dodává jehličnatým lesům své kouzlo. Dalším převážně lesním obyvatelem je tetřev hlušec. Zajímavostí je, že jeho tokání při brzkém rozednění přivábí leckterou samičku.

Obr. č. 6 – Sýc rousný

Lazarovič, M. Šumava.eu [online]. Říjen 2011. [cit. 2015-09-27]. Dostupné z:
<<http://www.sumava.eu/katalog.php?kategorie=fauna&detail=91002>>

Od 80. let je úspěšně reintrodukovaný rys ostrovid, který v člověku probouzí lehký strach ze setkání, avšak i zvědavost přesvědčit se o jeho skutečné existenci. Rys je ovšem plachá zvířena. Pravděpodobnější je spatřit jeho otisky tlap ve sněhu, než vidět osobně jeho lehkou chůzi v šumavských lesích.

„Poslední desetiletí jsou ve znamení úsilí o záchranu všech žijících druhů zvířat a rostlin na naší planetě. Mnohé z nich vymírají následkem bezohlednosti lidské činnosti

vedoucí na mnoha místech až k úplnému zničení přírodního prostředí.“²⁴ Je tedy potřeba mít stále na paměti, že i chování jednotlivce může významně ovlivnit mnohé.

3.1.6. Umění na Šumavě

„Vidět něco jako umění vyžaduje cosi, co oko nemůže odhalit - atmosféru umělecké teorie, znalosti dějin umění: svět umění.“²⁵ Tak zní jedna z definic kouzla umění zde uvedená, koncipována Dantem. Každý však umění vidí zcela odlišně. Dotážeme-li se někoho, co je pro něj umění, pak se nám dostane mnoha zcela různých odpovědí. Někomu zazní v uších Figarova svatba, jiný si vzpomene na výtvarně nadaného známého malujícího portréty, další člověk sáhne ve své knihovně po Šrámkově Měsíci nad řekou. Našel by se snad i někdo, kdo by na tuto otázku odpověděl jednoslovně – Šumava?

City člověka oslovuje estetická hodnota. „Estetická hodnota se rodí na základě konkrétního hodnocení, přesněji individuálního konkrétního hodnocení.“²⁶ Což ale neznamená, že by před dílem měl stát jednatel, který by určoval v konkrétním čase a prostoru na základě vlastního soudu a vnímání estetickou hodnotu. Právě naopak. Základem utváření stavby estetické hodnoty je zcela individuální estetický soud. Předmětem hodnocení není materiální subjekt, nýbrž estetický objekt, který jednatel hodnotí dohromady s dalšími faktory. Těmi může být místo, společnost, či některý z vjemů. Co jedinec, to pocit.

Šumava byla nejednou výtvarně zpracována, mnoho slov o ní bylo napsáno a poslechově jistě také v hlavách skladatelů nezahálela. Byla, je a bude inspirací. Pro některé místem k tvorbě. Ráda bych se zmínila o Šumavě v literatuře, výtvarném umění i hudbě.

3.1.6.1. Literatura

Literaturu všeobecně lze rozdělit na ústní a psanou. Do ústní slovesnosti lze zařadit například mytologii, která je jejím nejstarším druhem. Již od pravěku si lidé v příbězích vysvětlovali vznik světa či v barvách rozjímali nad svými bohy. Lidová slovesnost byla dále

²⁴ Kolektiv autorů. 1993. Encyklopedie zvířata od A do Z. Blesk. Ostrava. 560 s. ISBN: 8085606224.

²⁵ Danto, A. C. 2014. After the End of Art: Contemporary Art and the Pale of History. Princeton University Press. Princeton. 280 s. ISBN: 0691163898.

²⁶ Michalovič, P., Zuska, V. 2009. Znak, obrazy a stíny slov: úvod do jedné filozofie a sémiologie obrazů. Akademie múzických umění. Praha. 374 s. ISBN: 8073311291.

užívána a rozpracovávána formou divadla. Oblíbené byly jak hry vztahující se k církevním svátkům, tak i ty zcela lidové a prosté. Od ústní formy literatury již nebylo daleko k jejímu písemnému záznamu. Autoři jako K. J. Erben, Božena Němcová a další zachytili pověsti a pohádky, které bychom možná bez jejich přičinění dnes již neznali. Na Šumavě tomuto vývoji nebylo jinak. Část lidové tvorby je však tvořena němčinou, tedy přesněji jejím nářečím. Toto nářečí se jako každé jiné liší od jazyka spisovného. Překlad do srozumitelné formy byl v některých případech nevyhnutelný. Zvláštností Šumavy je ale každopádně jakási dvojjazyčnost, kombinace německého jazyka s českým. Tento jev dal vznik literatuře tematicky nesmírně bohaté, která není uzavřena pouze do národnostního rámce.

V šumavských končinách vše začalo mytologií Keltů – praobyvatelů Šumavy, kteří o sobě zanechali zmínky v lidových příbězích, kde se často objevují motivy nadpřirozena, nevysvětlitelných záhad, tragédií. Keltové adorovali stromy a zvířata – například motiv proměny člověka v jinou bytost je v pověstech častý. Výjimečné nebyly ani poklady ukryté v jeskyních či horách. Ty se otevíraly jen v určité době a jejich hledání zavánělo nebezpečím. Stejně jako jiné pohanské národy i Keltové věřili v magickou moc vody. I dnes jsou vyprávěny příběhy o bytostech sčejících vodu. Vodníci, rusalky i mluvící ryby jsou stále v povědomí. Každý z nás si jistě vybaví z některého vyprávění alespoň jedno zázračné uzdravení vodou ze studánky či bájných pramenů. Nejenom Keltové, ale i následná doba křesťanství převzala tyto staré legendy. Mnohdy ani netušíme, jak jsou některé prvky obohacující původní legendy staré a kolikrát již byly vyprávěny.

Mnohým literárním autorům byla Šumava inspirací, mnohým předlohou. Z mého pohledu ale uvedli Šumavu do literatury Adalbert Stifter a Karel Klostermann. Oba dokázali vylíčit krásu její přírody a tvrdé horské podnebí. Stifter se věnoval povídkám a mimo literaturu také krajinomalbě, kde dokázal mistrovsky zobrazit krajinu rodného šumavského kraje. Kromě povídek napsal také výchovný román *Pozdní léto* či historický román českých dějin *Vítek*. Takto slovně vybarvil krásu šumavského lesa v zimě: „Nelze vypovědět, jaká nádhera a tíže ledu visela ze stromů. Jako svícny, z nichž čněly nesčetné obrácené svícne nevidaných rozměrů, stály tu smrky a jedle. Všechny svícne se třpytily stříbrem, svícny samy byly ze stříbra, nestály však všude vzpřímeny, nýbrž některé se skláněly různými směry. Šumění, jež jsme předtím slyšeli v povětří, bylo nám nyní jasné. Nepřicházelo z povětří. Bylo nyní u nás“²⁷ Karel Klostermann nezůstával s obdivy k Šumavě nikterak pozadu. Stejně jako Stifter byl původem Němec, ale hlásil se k české národnosti. Z jeho děl můžeme zmínit knihu

²⁷ Stifter, A. 2004. *Lesní poutník*. Vitalis. Praha. 144 s. ISBN: 8072531476.

Skláři či Ze světa lesních samot. Klostermann je mezi lidmi nejznámějším spisovatelem Šumavy, který se těší oblibě čtenářů i dnes.

Z českých básníků zaujala Šumava literárně Jana Neruda. Neruda oceňoval drsnou krásu Šumavy: „Hory jsou velebeny v hávu černých svých lesů, údolí rozkošná, každý okamžik jiný rozhled, jiné kouzlo, ale země je studená, nebe neuprositelné...jsme tu těsně vedle čáry, kde dle šumavského pořekadla, přestává chléb a začíná voda“²⁸ Z jeho díla se k Šumavě váže Romance na Černém jezeře či Balada horská. O něco mladší Eliška Krásnohorská věnovala Šumavě svou první knihu veršů Ze Šumavy, kde spojila kladný vlastenecký cit s přírodní lyrikou. V osmdesátých letech minulého století se podílela na monumentálním díle o Šumavě, které začal vydávat pražský nakladatel J. Otto.

Jinýma očima a snad i odlišnými pocity se díval na tento kraj spisovatel Karel Čapek: „Za vlnou kopce nová vlna, samý les, samý dlouhý a hluboký les; tady je všechno stavěno do nekonečné délky, hory i vesnice i lesy i čas, čas dlouhý a šumící.“²⁹

Pronikavé změny, které nastaly na Šumavě po druhé světové válce, měly svůj ohlas u spisovatele Rudolfa Kalčíka, který si Šumavu oblíbil, když sloužil u pohraniční strážce. Na Kvildě se odehrává jeho nejznámější román Král Šumavy, který byl i úspěšně zfilmovaný. Velké uznání ze všech soudobých českých spisovatelů patří Ladislavu Stehlíkovi za jeho prózy inspirované Šumavou. V lyrických esejích Země zamyšlená tvoří kapitoly o Šumavě tu nejzajímavější část. Šumava je bezesporu literárně oblíbeným místem, o kterém je a bude stále co psát.

3.1.6.2. Výtvarné umění

Výtvarné umění je s Šumavou spjato v mnoha ohledech. Pro větší přehlednost ho můžeme dále rozdělit na architekturu, sochařství a malířství, samozřejmě v mnoha ohledech vzájemně se doplňujících.

Architektura nám o malebnosti šumavských končin může prozradit snad nejvíce z umění výtvarného. Vždyť krajina byla od pradávna doplňována více či méně podařenými lidskými výtvary, z nichž stavby mají tu schopnost vytvářet dominanty. Jak již bylo zmíněno u literatury, v prvopočátcích byly naše kraje ovládány povětšinou keltskými kmeny, které tvořily svá hradiště. Slované, kteří přicházejí v době kolem šestého století, s sebou přinášejí

²⁸ Kuklík, K. 1984. Šumava. Panorama. Praha. 238 s. ISBN: 1107284.

²⁹ Čapek, K. 1953. Obrázky z domova. Československý spisovatel. Praha. 136 s.

své zvyklosti. Jejich vliv se však vepíše ve větší míře do oblasti dnešních středních Čech. Postupem času přicházejí příslušníci vyšších společenských vrstev na fakt, že své náboženské přesvědčení lze vyjádřit stavbami kostelů, kaplí i rotund. Na Šumavě můžeme nalézt tři nejstarší stavby kostelů. Kostel svatého Petra a Pavla ve starých Prachaticích, kostel v Blanicích a kostel sv. Vojtěcha ve Lšteni. Bohužel ani jedna z výše zmíněných staveb se nezachovala ve své původní podobě. Jiná situace byla ovšem v architektuře civilní, kde byly drobnou šlechtou zakládány tvrze či hrádky. Jmenovat tak můžeme tvrz ve Smrčné či Hrádek u Husince.

Za dob renesance nebylo přáno stavbám náboženským. O to více se rozvíjela architektura civilní. V každém z jichž zmiňovaných měst, bychom našli měšťanské domy s renesanční atikou. Dnes můžeme obdivovat renesanční radnici v Prachaticích vystavěnou italskými staviteli. Renaissance se ohlásila také stavbou zámků. Šlechta již nechtěla žít v uzavřených zdech hradů, proto šestnácté století přináší rozmach venkovských sídel v zahradách po vzoru italských zámků. Impozantní stavbou regionu je zámek Kratochvíle. Králem renesančního stavitelství zůstává především rožmberské sídlo, zámek v Českém Krumlově.

Baroko vnáší do umění duchovní rozměr. Zajímavé jsou malé venkovské kostelíky a kaple. Zmínit lze například kostel sv. Kateřiny ve Volarech, či kostel Narození Panny Marie ve Strašíně. Do civilní architektury v šumavském kraji se zapsalo baroko především úpravami městských domů a radnic. Jako příklad můžeme uvést Kašperské Hory. Zvláštní kapitolou je vznik selského baroka. Jedná se o zlidovělou venkovskou architekturu selských usedlostí, venkovských kapliček a kostelíků. Tyto stavby s okázalými barokními štíty můžeme obdivovat například v obci Holašovice. Barokní stavitelství ovlivňuje stavbu kostelů ještě v osmnáctém století. Příkladem nám může být pozdně barokní hřbitovní kostel Bolestné Panny Marie ve Stachách z roku 1781.

Postupem času se do našich krajů dostal i klasicismus. V empíru, jeho pozdní podobě je vystavěn kostel Navštívení Panny Marie ve Stachách. Typická jsou zejména jeho klasicistní půlkruhová okna. V duchu romantismu pak lze uvést nově upravený kostel sv. Václava v Sušici. Civilní architektura přála již v osmnáctém a v průběhu devatenáctého století přestavbě zámků. Stavební sloh byl někdy opravdu rozmanitý a stavitelé si málokdy lámali hlavu se zachováním slohové čistoty. Takovou starší stavbou je zámek v Dubu u Prachatic.

Ke skvostům inženýrského stavitelství patří dle mého názoru jistě Schwarzenberský plavební kanál – „velkorysá plavební stoka spojující Vltavu s Dunajem“³⁰. Stavba Josefa Rosenauera před více než dvěma sty lety protнула tehdejší lesy jižní části Šumavy jako modrá stužka. Tehdy ještě pod původním názvem – kanál krumlovsko-vídeňský.

Obr. č. 7 – Schwarzenberský plavební kanál

Miklín, J. Itras [online]. Zář 2009. [cit. 2015-09-27]. Dostupné z: <<http://itras.cz/schwarzenbersky-plavebni-kanal/galerie/10572/>>

V závěru devatenáctého století, které bylo poznamenáno určitou nostalgií, opustíme církevní architekturu. Přesuneme se k architektuře, která dávala tvář okolí naší trasy. V tomto století se v šumavském venkovním stavitelství začali objevovat nové typy zděných staveb. Velká patrová stavení s valbovou či polovalbovou střechou, často uzavřené do dvorce. Tyto stavby jsou převažujícím typem kupříkladu v obci Pernek.

Výjimečnými stavbami byly dělnické domy a schwarzenberské hájovny při sklárně v Lenoře. Tyto chalupy jsou typem dvojdomků. Jinak nejčastěji užívanou stavbou tohoto století byl zděný dům obdélníkového půdorysu s polovalbovou střechou. Charakterem navazuje na klasický šumavský dům, liší se především dispozicí místností. Tyto stavby se nacházejí například v Zelené Lhotě či Horní Plané.

Druhá polovina 20. století přinesla šumavské lidové architektuře těžší časy. Plenění, rabování i totální ničení celých obcí. I v této nelehké době se objevili nadšení chalupáři, kteří opravili nejednu rozpadlou roubenku. Dnes se však na některých místech Šumavy setkáváme i s poněkud jiným stylem staveb, než bylo zvykem. Moderní doba přináší též jiný pohled

³⁰ Županič, J., Fiala, M., Stellner, F. 2001. Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české. Skřivan Aleš. Praha. 340 s. ISBN: 8086493008.

na architekturu, stavitelství, přírodu a tedy i život sám. Přesto se i zde najdou obyvatelé se sounáležitostí a snahou o zachování tváře Šumavy vzhledem k její romantické krajině.

Malířství i sochařství zobrazuje Šumavu v muzeích, galeriích i domácích sbírkách. Ráda bych uvedla díla umělců, kteří v přístupu k Šumavě inspirují nejvíce. Svými díly dávají najevo pocity z daného místa a jeho okolí.

K prvním se řadil Antonín Mánes, který jezdil na Šumavu za vedutami českých hradů a zámků a za skvostnými panoramaty horských pásem. To August Piepenhagen a jeho přítel Josef Navrátil dávali přednost poněkud skromnějším motivům krajiny. Nástupce Mánesa neopomněl výtvarně vystihnout Plešné jezero a tím dal nevyslovený příklad svým žákům, zejména Aloisu Bubákovi a Juliu Mařákovi, aby ve svých kresbách Šumavu realisticky studovali a současně s ní i s úctou zacházeli.

Pro Šumavu jsou zajímavými i díla Josefa Váchala, která zaujmou svou hloubkou a kontrastem zobrazených prvků. Díla romantická se snoubí s divokostí. Rašení, bujení, klíčení. To vše přesto vedoucí k zániku. Tato zdánlivě nesourodá spojení jsou pro mou osobu vyjádřením pocitů z Váchalových děl. Naivita i romantika starých pověstí se v několika bodech mění v obavu z umírání a zániku šumavské přírody obecně. „Co však nejnerozumnějším činem lidským zůstává, je zasahování do vlastní činnosti přírodní tam, kde živelná dění, málo posud a částečně jen člověkem ovládaná, samy prospěšný na konec stav zemi vytvářejí, třeba s počátku působení jich zhoubným býti se zdálo.“³¹ Takto procítěně se vyjádřil Váchal ve své knize Šumava umírající a romantická. Tam nejen slovy, ale především svými kresbami a barevnými dřevoryty poukázal na tíživou situaci přírody. Vystihl smutky i radosti. Výtvarnost však zůstala na prvním místě. Jedním z barevných dřevorytů již zmíněné knihy je i zde vložená Rozvodněná vydra.

³¹ Váchal, J. 2008. Šumava umírající a romantická. Paseka. Praha. 316 s. ISBN: 9788071859017.

Obr. č. 8 – Rozvodněná Vydra – Josef Váchal

Váchal, J. 2008. Šumava umírající a romantická. Paseka. Praha. 316. ISBN: 9788071859017.

Váchalovy práce samozřejmě obsahují víc vrstev uměleckého sdělení. Impozantní jsou i jeho další výtvary. Z literatury například Očarovaná Šumava, vydaná v roce 1986 či jeho pravděpodobně nejznámější literární dílo – Krvavý román. Z výtvarných děl bych ráda zmínila například cyklus barevných dřevorytů Neprachov či dřevoryty zobrazující Putování malého elfa. Nejvíce se ztotožňuji v názoru na umělce osobu ve větě uvedené v roce 1919 ve sborníku literárním a uměleckém Tým, kdy Dvořák vidí ve Váchalovi „zabloudilce z dávných časů do dnešních dob, kus středověku vane z jeho prací.“³²

3.1.6.3. Hudba

Hudba, ale i jednotlivé a zdánlivě jednoduché zvuky přírody k Šumavě patří. Pro většinu obyvatel i její rekreační návštěvníky je nejlepší hudbou ticho. Ticho doplňované šumem lesa, zurčením potůčku či zpěvem drobného ptactva. „Hudba ticha.“³³

³² Dvořák, X. 1919. Tým sborník literární a umělecký. svazek 3.116.

³³ Fukač, J., Vysloužil, J., Macek P. 1997. Slovník české hudební kultury. Editio Supraphon. Praha. 1035 s. ISBN: 8070584629.

Inspiraci tohoto prostředí využil i Bedřich Smetana, který zde našel prvomyšlenku ke své symfonické básni z cyklu *Má vlast – Vltava*. V roce 1867 navštívil se svým přítelem a houslistou Mořicem Angerem Čeňkovu Pilu, kde společně s hudebníkem Ludovítkem Procházkou na památku u dřevěného pavilonu na pravém břehu Otavy zasadili tři smrčky. Dnes už se jedná o statné stromy, které hrdě nesou svou důležitost. Právě na oné Čeňkově pile napadl Smetanu onen úvodní motiv dvou praméneků, jež se spojují a proplétají. Zesilují, rostou a mohutní ve strhující melodický tok řeky Vltavy.

Tento úspěch šumavské inspirace však nebyl prvním a posledním. Antonín Dvořák byl na Šumavě dvakrát. Rád se procházel v Boubínském pralese a jeho druhá výprava ho myšlenkou podnítila ke složení cyklu šesti skladeb pro čtyřruční klavír *Ze Šumavy*. První z nich se pyšní názvem *U Černého jezera*.

Vážné hudbě však předcházely jiné druhy zábavných melodií – lidové písně. Ty si od pradávna pobrukovali místní při práci na polích i v chlévě. Úlohy posbírat a zapisovat lidové písně Pošumaví se odvážně ujal hudební skladatel Karel Weiss. Jeho práce můžeme dnes najít pod názvem *Český jih a Šumava písní*.

3.2. Obec Kvilda

Zvolená trasa se nachází v blízkosti obce Kvilda, která je poutavým místem, a to nejen proto, že je se svou nadmořskou výškou 1065 m. n. m. nejvýše položenou obcí České republiky a leží uprostřed poutavých šumavských plání. V minulosti se musela vyrovnat s tvrdými životními podmínkami i s masivním úbytkem obyvatel. Přesto všechno se dnes jedná o půvabnou obec v srdci přírody.

Na pohled by se Kvilda mohla zdát pouze se svým historickým jádrem, kterému dominuje kostel svatého Štěpána s pár domky okolo, jako malá vesnička. Přičteme-li však, že: „do katastrálního území obce patří zaniklá obec Bučina i nedaleké osady Františkov, Vydří most i Hraběcí huť a Lesní domky“³⁴, pak se nám Kvilda představí v celé své šumavské kráse.

O přírodních podmínkách jsme se již dozvěděli v předchozích kapitolách, důležité je však zmínit, že v katastrálním území Kvildy pramení nejdelší česká řeka Vltava. V horním toku Teplé Vltavy je nejvýznamnějším levostranným přítokem Kvildský potok, odvodňující

³⁴ Vávrová, J. Kvilda a okolí – Obecní úřad. [online]. Kvilda. Březen 2014. [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: <<http://www.sumava.net/kvilda/zaklad.asp>>

větší část Jezerní slatě a spolu s ním i tekoucí Olšinka. Pravostrannými přítoky v nejbližším okolí Kvildy jsou Lesní potok a potok Bučina. Vysoko položené a rozsáhlé pláně jsou příčinou zdejšího drsného klimatu, které lze pocítit především v zimním období.

První zmínky o Kvildě pocházejí z roku 1345 a souvisí s rýžováním zlata na Jezerním potoce. Zde vznikla i nejstarší část obce zvaná Vesnička. Přímo název Kvilda je poprvé uváděn roku 1559. S vybudováním kašpersko-horské větve Zlaté stezky se obec postupně rozrůstala, časem přibýly již zmíněné Hamerské domky, Vilémov a Františkov. V průběhu 18. století dochází k rozvoji sklářské výroby, hadrnictví, dřevařství i dalších řemesel, k významným podnikům patří Strunzova pila na výrobu rezonančního dřeva, Verderberova dílna na výrobu skleněných podmaleb či hamr na Hraběcí Huti.

Vysídlení německého obyvatelstva po 2. světové válce a zřízení pohraničního pásma po roce 1948 negativně ovlivnilo hospodářský i kulturní rozvoj obce na dlouhé roky. Významnou památkou obce je již zmíněný novogotický kostel sv. Štěpána, který pochází z roku 1892. Jedná se o repliku kostela z Knížecích Plání. Původní dřevěný kostel shořel spolu s dalšími osmnácti domy při velkém požáru roku 1889.

Kvilda je dnes významným letním i zimním turistickým střediskem. Malebná obec si však zachovává svou horsky tajemnou tvář. Milou a zároveň přísnou masku lemovanou lesy.

3.3. Zvolená stezka

Zvolená stezka má důležitý úkol. Dát spolu se svými pěti poetickými zastávkami vznik finální definici poetiky a malebnosti v krajině. Stezka byla zvolena tak, aby mohla nabídnout typický a přitom různorodý pohled na krajinu Šumavy. Tak, aby člověk, který se vydá po jejich stopách, slyšel zurčení vody. Aby vyšel strmý kopec a přitom mohl pozorovat zvěř pasoucí se na zaoblených kopcích, které jsou lemovány lesy. Aby našel místo vhodné k odpočinku, nadechnul se čistého horského vzduchu. Něco by jej však nutilo jít stále dál a dál. Obdivoval by lesní cestu, pozoroval větve stromů vlající ve větru. K vnitřnímu naplnění by došel u původně rozmístěného kamení, přes které je volný pohled na panenskou krajinu – na louky i lesy. Aby vnímal klid a ticho hor.

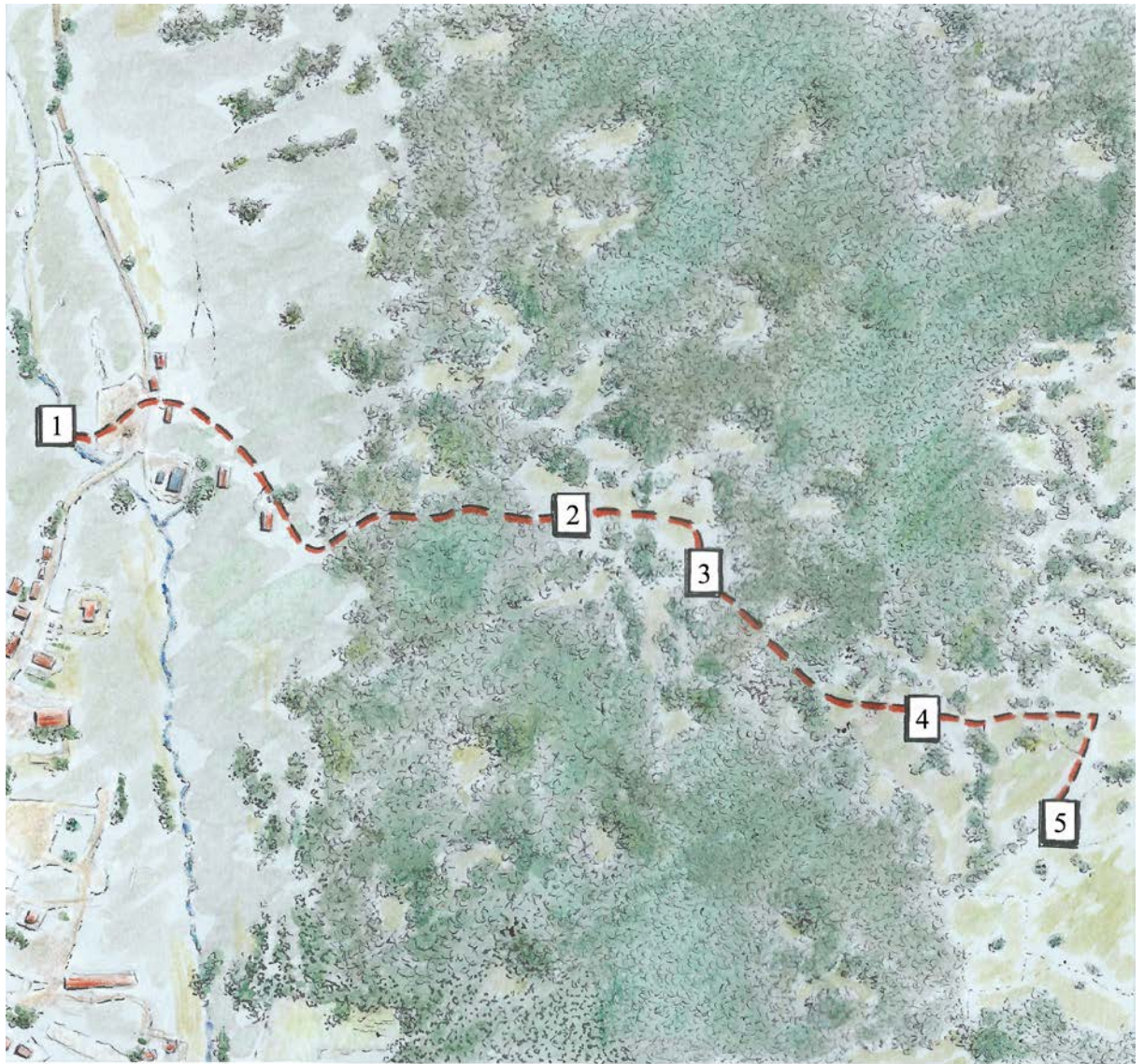
Za účelem barvitého popisu těchto končin s inspiračními verši východoasijských autorů bylo zvoleno celkem pět záchytných bodů. Ty jsou na 1,5 km dlouhé stezce rozmístěny

v různých vzdálenostních intervalech. Každý má jiný význam, jiné prostředí, jinou inspiraci. Přesto je spojuje jedna cesta. Ta povětšinou využívá již vytyčené naučné stezky Nelesní krajina, která seznamuje návštěvníky s vývojem a vznikem bezlesí. Název ovšem nevystihuje trasu, která z větší části prochází právě lesem.

Jak je patrné z plánu vloženého za posledním slovem této kapitoly, stezka nás vede od obce přes Kvildský potok. Proto je nám prvním záchytným bodem Lávka. Pokračujeme přes jedinou komunikaci celé trasy vzhůru do kopce. Nad statkem projdeme lesem po bodu číslo dva, kterým je Cesta. Po chvíli přijde vhod odpočinek a výhled na celou obec Kvilda z bodu třetího – Posezení. Stromů je kolem nás spousta, ale jeden soliterní buk na pláních po východu z lesa obzvlášť upoutá naši pozornost. Strom je nám tedy bodem čtvrtým. Pátým a finálním bodem naší trasy jsou Kameny, které jsou potomky dříve zde ležících kamenných snosů. Na svém novém místě vítají svým klidem a vědomím, že jsou to právě oni, kdo je na rozdíl od lidí věčný.

Záchytné body v pořadí:

1. Lávka
2. Cesta
3. Posezení
4. Strom
5. Kameny

—X— stezka
[X] záchytný bod

0 75 150 300 450 m

Obr. č. 9 – Přehledová mapka zvolené trasy

Vlastní tvorba. Říjen 2015.

4. BOD PRVNÍ - LÁVKA

„Mosty jsou symbolem přecházení mezi dvěma světy.“³⁵ Pro nás je lávka samým začátkem poutě. Už ten pocit, že jdeme přírodou po vyšlapané cestě směrem z obce vzhůru k lesu, nás naplňuje očekáváním. Dřevěná lávka je pro nás nepostradatelná. Přes Kvildský potok, poklidně se vinoucí mezi loukami jako had, přejdeme suchou nohou. Cítíme k lávce vděk za pomoc na naší pouti, za to, že tu je. Bez ní bychom zažívali pocit bezmoci:

„U jarní řeky

teď stojím, nikde mostu,

zapadá slunce.“³⁶

Most či lávka symbolizují čirý přechod k dalšímu životu, k dalšímu dni. Je bodem na vodním toku. Vody se nedotýká, ale přesto s ní přímo souvisí. Jistě, lávka nemusí nutně překonávat jen vodní tok, ale i příkop, rokli, železnici či vozovku. Může být pouze okrasná. Co by ale byl pohled z lávky směrem dolů bez plynutí jednoho z žvlů?

„Stojím na lávce,

pozoruji běžet čas,

voda ta se nezastaví,

plyne kolem nás.“³⁷

Lávka nám je prvkem, místem. Může být i dominantou v pohledu na krajinu. Jdeme-li cestou a naše oko v dálce zahlédne jakoukoliv lávku – mysl hned vydá signál o možném překonávání překážky. Takto uvažujeme. Zveličujeme věci mnohdy dříve, než se přesvědčíme o pravém významu. Domýšlíme si, hádáme, tápeme. Vyrazíme-li však přes tento první bod, pak už pro nás budou další prvky přímočařejší a upřímnější. Vyjdeme s pocitem, že své starosti všedního bytí necháváme za sebou. Zůstaly na druhém břehu. Jdeme sami.

³⁵ Berger, F. M. 2012. Japonská zahrada – Inspirace z dálného východu. Knižní klub. Praha. 256 s. ISBN: 9788024233802.

³⁶ Bašó, M., Kobajaši, I., Buson, J., Santóka, T.. 1999. Pár much a já. Dharmagaia. Praha. 131 s. ISBN: 8085905108

³⁷ Vlastní tvorba. Říjen 2015.

4.1. Popis prostředí

Náš sledovaný bod se nachází v těsné blízkosti obce, z obou stran objímán loukami. Ty jsou využívány také jako občasné pastviny. V zimním období zde díky oblibě běžeckého lyžování probíhají lyžařské stopy, kterými se lze dostat až na Horskou Kvildu. Jak už jsem zmínila, bodem protéká Kvildský potok, který je přemostěn ještě přibližně po sto metrech silničním mostem. Jediná komunikace na naší trase vede do samotného centra obce. Pro turistické návštěvníky je za mostem u komunikace vybudována parkovací plocha. Nedaleko našeho záchytného bodu najdeme i místní koupaliště. Koupaliště bylo zřízeno z bývalé hasičské nádrže. Voda tu je vzhledem k horskému prostředí opravdu osvěžující.

Od lávky se nám otevírá příjemný pohled na roubenky vystavěné na protějším kopci a částečně na krajní zástavbu obce Kvilda. Daleko poutavější však jsou všudypřítomné lesy a pastviny. Na druhé straně, ve směru kterým se později vydáme, je místo z dálky lemováno převážně jehličnatým lesem směrem k vrchu Lapka.

Okolí je bohaté na druhy trav a naši pozornost upoutají též kvetoucí rostliny, jako je pryskyřník, lupina nebo řebříček. Blízkost lávky je olemována zakrslými břízami. Nejčastějšími zástupci vzdálenějšího lesa jsou mezi jehličnany převážně smrky.

4.2. Ústřední prvek

I když se název bodu zastavení zaobírá především lávkou, ústředním prvkem je pro nás potok. Voda – bez ní by nebylo třeba lávky pro přechod. Bez vody by nebyl ani život sám.

„Při cestě,

kde čistá voda zurčí,

vrby stín.

Říkám si, zde na chvílku,

opravdu jen na chvílku! si odpočín.“³⁸

³⁸ Saigjó. 2013. Odstíny smutku – Sto starojaponských básní. Vyšehrad. 88 s. ISBN: 9788074293382.

Voda má schopnost vyvolávat v lidech klid, touhu po odpočinku, na druhé straně může vyvolávat až bouřlivé emoce či vzpomínky. Na našem místě pozorujeme zrcadlení trávy i stromů na vodní hladině, je to poklidně inspirující. Vodní hladina je nám zrcadlem. Většinou v ní můžeme pozorovat své lepší, čistší já. Zrcadlení má v sobě zvláštní energii, zvláště ve spojení s horským prostředím.

„V očích vážky

se zrcadlí

vzdálené hory.“³⁹

U Kvildského potoka je zvláštním pocitem dotknutí se hladiny. Prožijeme protnutí snu s realitou. Mrazivá voda za každého ročního období v nás vyvolá respekt k přírodě, k sobě samým. Spojení vody s větrem, či jen lehkým vánkem, nás v létě příjemně ochladí.

„Ani ta voda se nehýbe

Když nabírám ji

Do dlaní...

Co zmůže vánek

V tak horkém letním dni?“⁴⁰

Tekoucí voda má vlastní symboliku. Může v nás vyvolat hned několik podnětů k přemýšlení. Zaprvé smýšlíme o spojení s **matkou** - ve smyslu přírody. První civilizace byly zakládány u vodních toků, poskytovaly lidem dostatečnou vláhu, potravu, někde i způsob dopravy. Obyvatelé oblastí kolem toků cítili vůči řece vděk. Ještě v dnešní době v nás pohled i na malý potůček vyvolává jistotu, pocit klidu. Kvildský potok tak v našich očích nemusí být méně, než velikáni jako Žlutá řeka či Niger.

³⁹ Kobajaši, I. 2014. Oči vážky. Krůpěj rosy. Argo. Praha. 224 s. ISBN: 9788025711897.

⁴⁰ Šikibu, I. 2004. Čtvero ročních dob. DharmaGaia. Praha. 110 s. ISBN: 8086685268.

„Svou krásu, sílu a bohatství

Všem bytostem.

Na konci své velebné cesty

Voda se vrací

K Matce oceánu“⁴¹

Zadruhé – tekoucí vodu máme před očima jako **hranici** - „vymezený prostor.“⁴² Ať už se jedná o vnímání hranice v daném území, či přechod mezi světem živých a mrtvých. Hranice bývá limitem, dává nám znát, že člověk nemůže být na dvou místech zároveň. Někdy se můžeme i vrátit, jako v případě naší stezky. Jindy už jde o krok zcela nevratný a konečný.

„Tam za vodou,

nevidíš cesty,

budeš sám,

ty a luční kvítí.“⁴³

Opakem o smýšlení tekoucí vody jako o hranici nám je **spojení**. Spojení s potřebou vody. Voda protékající z hor směrem do údolí urazí tak dlouhou cestu a navštíví každé zákoutí toku klidného i bouřlivého, spojí nás svou všudypřítomností. Dá našim myšlenkám možnost znovupropojení s přírodou, kterou v hektickém prostředí často ztrácíme.

„Čas plyne jako voda.“⁴⁴ Při pohledu na tekoucí vodní hladinu se nám tato slova jen potvrzují. Vodu bychom stejně jako ubíhající čas chtěli občas zastavit nebo alespoň přibrzdit. Čas však běží stále vpřed. Krajina se mění ročními obdobími, lety, staletími. Jedna etapa se uzavře a další je před námi.

⁴¹ Sakaki, N. 1996. Break the Mirror: The Poems of Nanao Sakaki. Blackberry Books. London. 126 s. ISBN: 0942396758.

⁴² Brož, J., Soldán, L. 2003. Přes patery hranice tam i zpátky. Aquarius. Praha. 52 s. ISBN: 8090206271.

⁴³ Vlastní tvorba. Říjen 2015.

⁴⁴ Sdružení českých spisovatelů. 1990. Literární revue. 1990/19 (3-5). 56.

„Trhám si chvatně konopí
a přemítám, zda mě očistí
osvěcená metlička
zda s létem voda odnese
mé chmury“⁴⁵

V návaznosti na vodu jako majoritní téma se nabízí další řada významů. Voda v přírodě bude vždy tou tajemnou a překvapující. Díky ní můžeme lépe pochopit život nebo ji v našem kontextu trasy můžeme brát jako pouhý přírodní liniový prvek. To jí ovšem neubírá na důležitosti a jedinečnosti.

4.3. Další prvky

Naše místo se nachází uprostřed svažitých luk a pastvin. Jen v dálce jsou vidět drobné domky. Stébla trav vlají po trsech ve větru. Při náhodném pozorování se zdá, že tancují.

„Na trsech trávy
vážka sedá a stéblo
jí sednout nedá.“⁴⁶

Vedle již zmíněného šumění Kvildského potoka slyšíme i zvukomalebné projevy zvířat. Od tvorů žijících v trávě, až po ty obývající nedaleké koruny stromů. Žáby v potoce kvákají, nad hladinu občas poskočí i nějaká ta rybka. Vedle těchto běžných živočichů se v okolí Kvildy vyskytují i vzácní raci. Ti jsou, jak je v literatuře psáno, „spolehlivými indikátory čistoty vod“⁴⁷. Proto je jejich výskyt kvitován pozitivně a s povděkem.

⁴⁵ Šikibu, I. 2004. Čtvero ročních dob. Dharmagaia. Praha. 110 s. ISBN: 8086685268.

⁴⁶ Bašó, M., Kobajaši, I., Buson, J., Santóka, T.. 1999. Pár much a já. Dharmagaia. Praha. 131 s. ISBN: 8085905108.

⁴⁷ Kolárová, J. 2009. Krutá láska. Československý spisovatel. Praha. 148 s. ISBN: 2215188.

„Voda jak křišťál.

Ráček

mi pomalounku

na noze přistál.“⁴⁸

V husté trávě si můžeme povšimnout i dalších výrazných obyvatel – kobylek, cvrčků a tesaříků.

„Na koho cvrček cvrká,

když prodírá se trávou

a na listu pak spočine?

Jistě někoho čeká.

Proč by ne?“⁴⁹

Zvláště milými společníky, kteří se postupně stávají vzácnými, jsou motýli. Třepetají křídly tak rychle, že tento pohyb nestihnáme ani zachytit. Létají z květu na květ, tu zase na kámen, chvílku nespočínou.

„Motýl a jeho

třepetání.

Jediný

stín

v širé pláni.“⁵⁰

⁴⁸ Bašó, M. 1996. Měsíce, květy. Mladá fronta. Praha. 176 s. ISBN: 8020406158.

⁴⁹ Šótecu. 2015. Podoben mraku život plyne... Sto středověkých japonských básní. Vyšehrad. Praha. 83 s. ISBN: 9788074295218.

⁵⁰ Bašó, M. 1996. Měsíce, květy. Mladá fronta. Praha. 176 s. ISBN: 8020406158.

4.4. Proměna v ročních obdobích

Proměna ročních období v okolí naší lávky je barvitá. Louky s nástupem jara chytají čerstvě zelený nádech, léto si vybírá svou sluneční daň mírným ústupem barevnosti. Podzim lučiny barví do žluta a tím dává znát, že se blíží zima a s ní i sněhová pokrývka.

Čas jara se vší svou rozpustilostí je také časem skřivanů, ranních mlh, časem deštíků, fial, vlaštovek a horkého chvějícího se vzduchu. Na Kvildě i dobou mladých květů a zeleného lopusí.

„Rozkvetly kopce.

Ten jasný,

čistý úsvit,

jenž nemá konce!“⁵¹

Léto je časem, kdy básníci sní o květech a obilí, o voňavém větru a vůni teplých dní. Čas kukaček a u Kvildského potoka také moskytů. V celém okolí vrcholí lesní práce.

„Hory jsou světle zelené

místy lehounce žluté –

kukačka zpívá.“⁵²

Čas podzimu po letním horku přichází na louku nenápadně. Den se zdá být kratším, slunce dříve odchází spát. Prostor dostávají úplňky a ranní mlhy. Pozdní podzim nese kouzlo duševní melancholie a jelení říje. Příroda se ukládá k zimnímu spánku.

⁵¹ Bašó, M. 1996. Měsíce, květy. Mladá fronta. Praha. 176 s. ISBN: 8020406158.

⁵² Masaoka, S. 2014. Pod tíhou měsíce – Výběr z haiku v překladu Antonína Límana. DharmaGaia. Praha. 187 s. ISBN: 9788074360459.

„S podzimem když padá
noční chlad,
kobylinky, vy slábnete mi snad!
Zajímavě teď zní váš hlas,
a vzdálenější je než dosavad.“⁵³

Naši louku jen stěží pod sněhovou pokrývkou zahlédneme. K lávce dojdeme spolu s běžeckými lyžaři. Budeme moci obdivovat jen zlomek lávky a horského potoka. Čas zimních dnů, chladu a hasnoucích uhlíků ve starých kamnech právě přichází.

„Začal padat sníh.
Z neposečené trávy
ční
obětní vích.“⁵⁴

Opustíme-li nyní lávku a posledním pohledem pohlédneme potok a celé údolí, vydáme se dál, vzhůru do kopce. Za zády necháme obec a jdeme vstříc divoké přírodě.

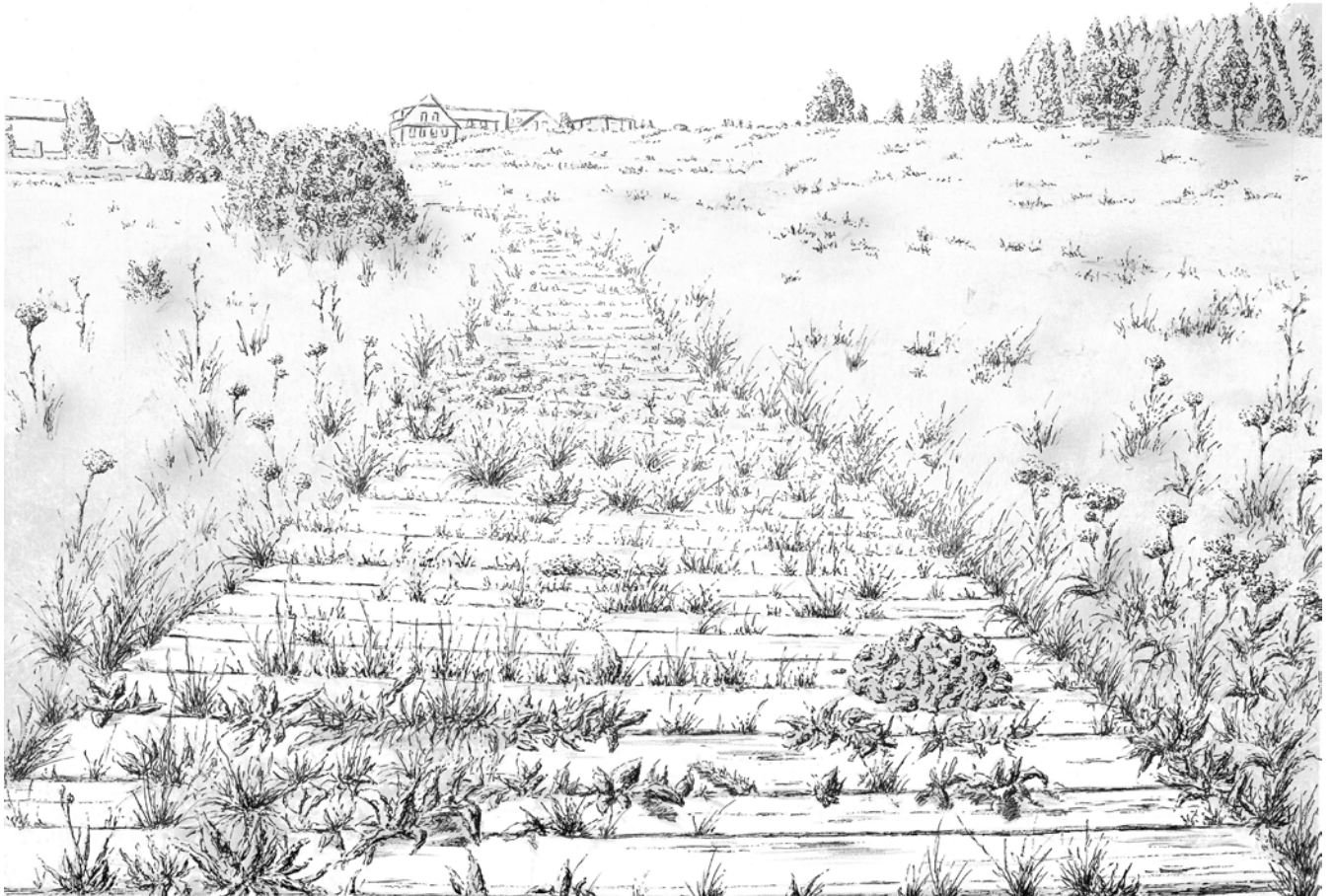
⁵³ Saigjó. 2013. Odstíny smutku – Sto starojaponských básní. Vyšehrad. 88 s. ISBN: 9788074293382.

⁵⁴ Bašó, M. 1996. Měsíce, květy. Mladá fronta. Praha. 176 s. ISBN: 8020406158.

Obr. č. 10 – Pohled na lávku v letním období

Vlastní tvorba. Říjen 2015.

Obr. č. 11 – Pohled z lávky k obci Kvilda v letním období

Vlastní tvorba. Říjen 2015.

Obr. č. 12 – Pohled z lávky v zimním období

Vlastní tvorba. Leden 2016.

5. BOD DRUHÝ - CESTA

„Lesní cesta je pouze snadná cesta, které si oko jen povšimne a noha jej následuje. Ztrácí se pryč neznatelně po obou stranách v podrostu lesa a to je přesně takové jako v přírodě.“⁵⁵ Bez cest, ať už lesních či jiných, nebylo by cílů. Život by se nikam neubíral. Člověk by měl ztíženou možnost obdivovat krajinu. Zůstal by na místě.

„V krajině horské

zmizely dávné cesty.

Nic není vidět...“⁵⁶

Ať už je zmizení cesty zmizením trvalým či pouze dočasně způsobeným čerstvě padlým sněhem, i tak člověk ve své pouti pokračuje. Bez jasně se vinoucí cesty před sebou se ale cítí nejistě, opuštěně. Pokračuje s myšlenkou, že si vytváří svou vlastní cestu. Žije svůj vlastní život bez předem daných odboček a rozcestí.

„Jak snadné je snít

o cestách

do hor hlubokých.

Na koho však bytostný smutek dých,

dokud v nich nezačal žít?“⁵⁷

5.1. Popis prostředí

Naše zastavení najdeme cestou nahoru do kopce. Cestou z lávky musíme přejít komunikaci, mineme pár stavení, již zmíněnou hasičskou nádrž a projdeme kolem výběhu pasoucích se koní. Cesta přidává na strmosti a nám se po stranách pěšiny míhají porosty trav,

⁵⁵ Jekyll, G. 2001. Colours Schemes for the Flower Garden. Frances Lincoln. London. 192 s. ISBN: 0711217920.

⁵⁶ Jíša, J. 2008. Písně starého Japonska. Pulchra. Praha. 144 s. ISBN: 9788090401549.

⁵⁷ Saigjó. 2013. Odstíny smutku – Sto starojaponských básní. Vyšehrad. 88 s. ISBN: 9788074293382.

mechů, bříz a později i urostlejších jehličnanů. Tu jdeme kolem luk, tu lesem. Při několikátém prostřídání se těchto scénérií se nám otevře finální pohled na cestu uprostřed daleko hustšího smrkového porostu, než s jakým jsme měli dosud tu čest. Dřeviny kolem cesty přímo nabízejí iluzi jakési brány, jakéhosi tunelu s příslibem sluncem osvěžených travin na konci, po projití hlubokým stínem.

Z takto samotářsky uzavřené cesty se nám ale i přes hustý závoj porostu podaří tu a tam prohlédnout na stranu, kde je louka kolem dokola uzavřená stromy. Působí jako svět sám pro sebe, uzavřená krajina.

Pěšina je protkaná mnohdy opravdu mohutnými kořeny dřevin. Kromě smrku ztepilého se od této nadmořské výšky může objevovat i buk lesní, jedle bělokorá, tu a tam i bříza. Cesta je převážně hlinitá a kamenitá, z říše zvířat na ní můžeme potkat zmiji obecnou. Příjemnějšími společníky nám však mohou být zástupci říše ptačí - datlík tříprstý a jeřábek lesní.

5.2. Ústřední prvek

Hlavní prvkem této sekce naší poutě je horská cesta. Ta křivolaká a nezkrocená, táhnoucí se až k samotnému cíli naší cesty. Udávající **směr**.

„Mohou hledět

na horu

po cestě do světa

a čeká na ně,

když se vracejí domů“⁵⁸

Cesta oplývá též symbolikou pro cestu **lidským životem**. I ta přináší snazší i těžší úseky, zastavení, mnohdy i nostalgická ohlédnutí se za sebe.

⁵⁸ Líman, A. 2001. Mezi nebem a zemí – Ideální místa v japonské tradici. Akademie věd ČR. Praha, 171 s. ISBN: 8090008896.

„Nemyslel jsem, že přibude mi tolik let

a já strmou stezkou půjdu zase

přes známý horský hřbet.“⁵⁹

Ovšem cesta nemusí nabývat pouze symbolických významů. Nejjednodušším pojetím je vysvětlení cesty jako hmatatelného **objektu**. Od komunikace motorových vozidel po pěšiny vinoucí se krajinou.

„Tou cestou nikdo

se neubírá, sám jdu

v podzimní večer.“⁶⁰

5.3. Další prvky

Kolem stezky nás jistě zaujmou jednotlivé stromy, kdy každý je sám o sobě jedinečným. Od stromů se také linou mnohdy až překvapivě silné kořeny, které na cestě čas od času vystoupí nad povrch. Aby cesta nebyla tak jednoduchou, je tvořena i kameny nejrůznějších velikostí. Ty větší byly postupně snad kolemjdoucími přesunuty na stranu, ty menší si většinou udržují volnost pohybu.

Čím by však byla cesta beze stop? Ať už ve sněhu při mrazech či v blátivých dnech po dešti. Stopy po pohybu lidí i zvířat nám dávají znamení, že je cesta živou, navštěvovanou součástí krajiny.

„Pod sněhem stezka

teď bez lidí, beze stop

před zrakem mizí.“⁶¹

⁵⁹ Saigjó. 2013. Odstíny smutku – Sto starojaponských básní. Vyšehrad. 88 s. ISBN: 9788074293382.

⁶⁰ Bašó. 2006. Úzká stezka do vnitrozemí. DharmaGaia. Praha. 166 s. ISBN: 8086685594.

⁶¹ Jíša, J. 2008. Písňe starého Japonska. Pulchra. Praha. 144 s. ISBN: 9788090401549.

5.4. Proměna v ročních obdobích

S jarem přichází lehký vánek probouzející se ze zimního spánku. Mění se i prostředí naší cesty. Les kolem nás se zelená, na cestě se tu a tam objevují mohutné kořeny stromů dodávající dramatický ráz. Sníh dává své poslední sbohem a propouští svá sezónní útočiště ze zajetí. Každá cesta má jistě své vlastní tempo probouzení se po dlouhé zimě. Každá je unikátem - svým sklonem, terénem i zakřivením. S jarem se v nás zcela přirozeně probouzí i touha po cestách nových, neprošlapaných, neznámých. Máme nové ideje i představy o scénérii okolí. Co bylo součástí našich cest vloni, nehledáme letos.

„Cestu označil jsem si vloni.

Naschvál však letos nepůjdu po ní –

Já nová místa najdu si

S kvetoucími stromy.“⁶²

Letní čas dává větší denní prostor naší cestě. Stín stromů je za horkého letního dne oázou. Jiný děj a rozměr může přinést snad jen prudký letní déšť či gradující bouřka.

„Zablesklo se –

déšť utichl a v lese

zazářil měsíc“⁶³

S voláním podzimu přichází čas odpočinku na naší cestě přírodou i životem. Příroda se pozvolna ukládá k zimnímu spánku a my naposledy v tomto roce můžeme cestou pod jehličnany projít suchou nohou.

⁶² Saigjó. 2013. Odstíny smutku – Sto starojaponských básní. Vyšehrad. 88 s. ISBN: 9788074293382.

⁶³ Masaoka, S. 2014. Pod tíhou měsíce – Výběr z haiku v překladu Antonína Límana. DharmaGaia. Praha. 187 s. ISBN: 9788074360459.

„Cestou přes hory
večer na lůžku z mechu ustelu si.

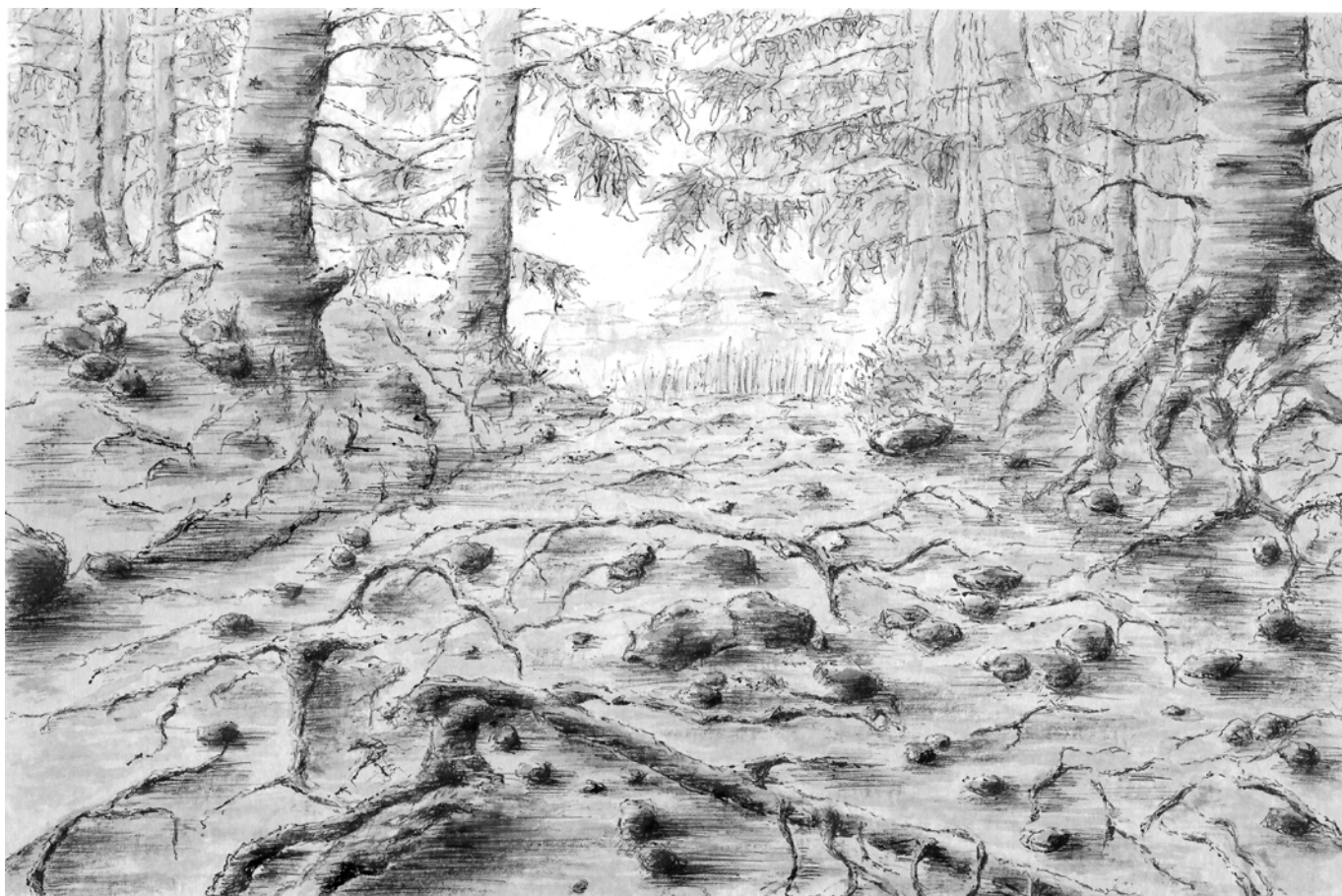
Jaké to bude asi,
až mlhu z úbočí
pod sebe rozprostřu si?“⁶⁴

Bílé závěje znovu po roce pokryjí cestu. Ke konci naší poutě nás potěší každý zvuk naznačující příslib úkrytu před mrazem, který umí být na Šumavě tak krutý.

„Jdu cestou zimním lesem –
slyším štěkání psa
ves je nedaleko“⁶⁵

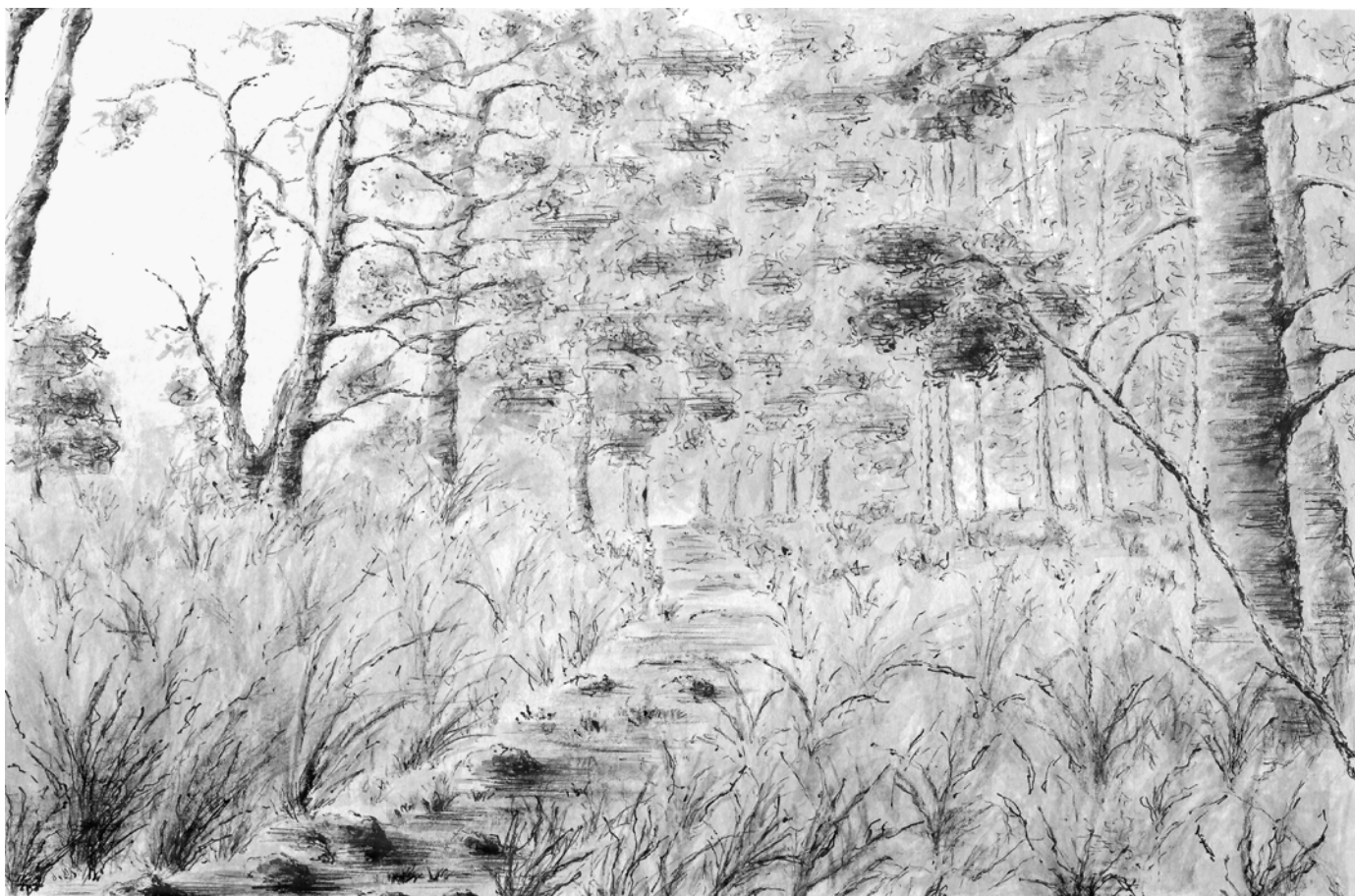
⁶⁴ Šótecu. 2015. Podoběn mraku život plyne... Sto středověkých japonských básní. Vyšehrad. Praha. 83 s. ISBN: 9788074295218.

⁶⁵ Masaoka, S. 2014. Pod tíhou měsíce – Výběr z haiku v překladu Antonína Límana. DharmaGaia. Praha. 187 s. ISBN: 9788074360459.

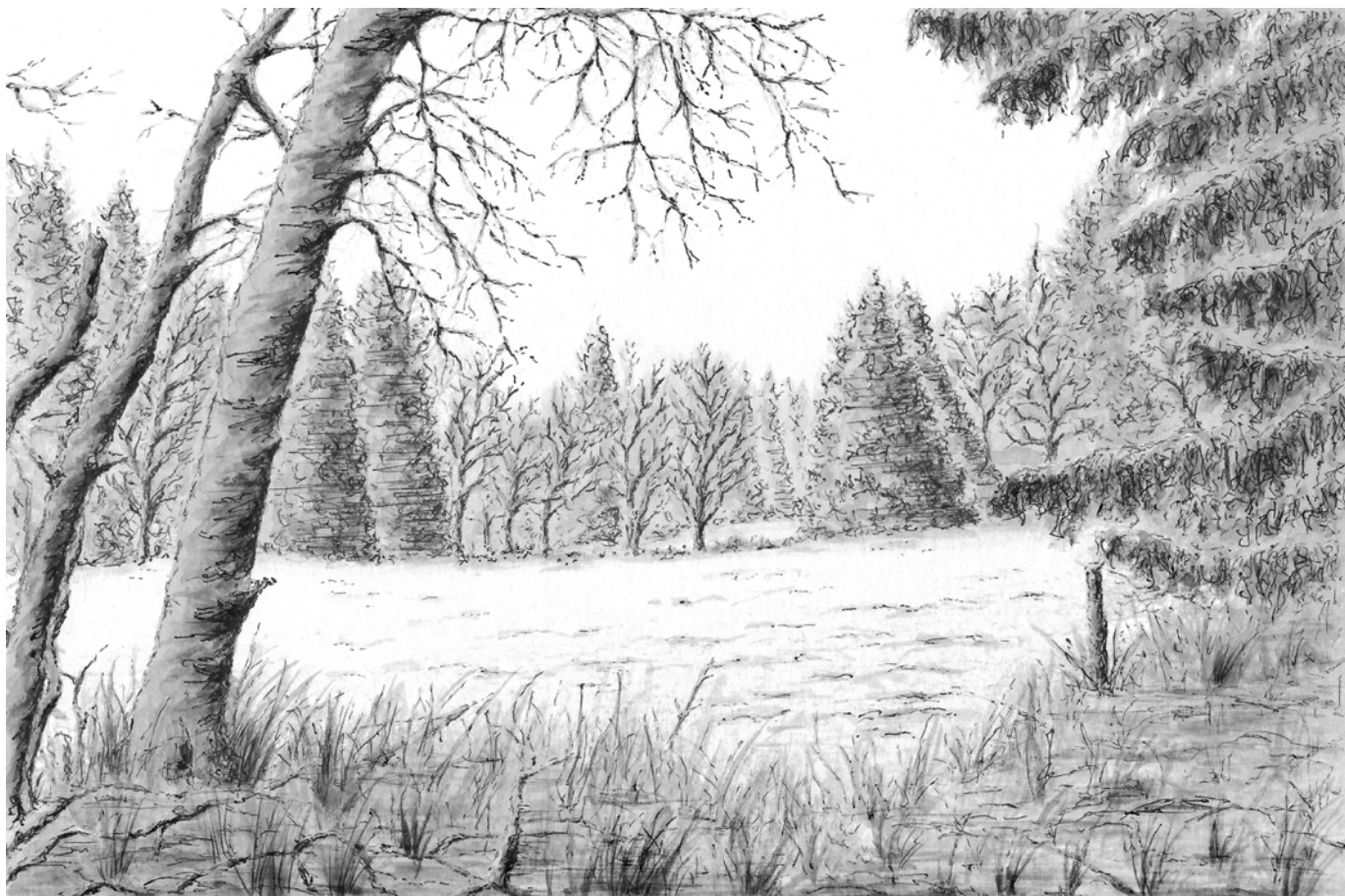
Obr. č. 13 – Detailní pohled na cestu v letním období

Vlastní tvorba. Prosinec 2015.

Obr. č. 14 – Pohled na cestu v letním období

Vlastní tvorba. Prosinec 2015.

Obr. č. 15 – Pohled z cesty na uzavřenou louku v zimním období

Vlastní tvorba. Leden 2016.

6. BOD TŘETÍ - POSEZENÍ

„Pod tímto stromem bývala lavička a příjemné posezení, protože právě ve stínu stromu vnímáme mikroklima a pozitivní energie nejintenzivněji.“⁶⁶ Po naší cestě do strmého kopce jistě uvítáme takto malebný odpočinkový prvek, jako je lavička pod stromem. Po usednutí se před námi navíc rozprostře výhled do krajiny s několika v dálce až pohádkově vypadajícími chalupami. Louka s kamenným náspem na kraji hraje barvami aktuálního ročního období, stálezelené smrky tvoří tu a tam nějakou dominantu s vazbou na vlnící se hory v dálce.

„Kam oko dohlédne

barva žhavého nebe

a čerstvá zeleň“⁶⁷

6.1. Popis prostředí

Zastavení s odpočinkem nalezneme za jedním z ohybů naší pěší stezky. Celá dřevěná deska lavičky je rafinovaně skryta v zástupu převážně jehličnatých dřevin. Nevšimneme si jí na první pohled. Ten upoutá bezesporu nejvýraznější výhled do krajiny z celé trasy naučné stezky Nelesní krajina. Otevřený, ohromující, hluboký.

Samotná lavička, která nabízí onen pohled, je objímána mohutnými kořeny dřevin. Tyto zdřevnatělé základy stromů jsou pravou pastvou pro naši fantazii. Jejich jednotlivé části připomínají více či méně vytvarované lidské končetiny, obličej, či některé zástupce zvířecí říše. Variabilitu v oblasti představ nabízí i mechový porost. Ten jako by představoval obrysy map, vykresloval světadíly a snažil se nám přiblížit rozložení, pohyb a spojení světa. Tu a tam se spojí s místem absence kůry, čímž přidává na obraznosti a prostorových efektech.

Pozadí místa, kde lze usednout, je tvořeno mohutnými kmeny a větvemi jehličnanů, které míří všemi směry. Popředí zdobí drobné kameny a na loukách všudypřítomné traviny. Celkově působí místo svou heterogenní scénérií a hrou přírodních materiálů jako útulný

⁶⁶ Kovář, S. 2012. Feng šuej podle našich předků: Cestami k domovu. Grada Publishing. Praha. 352 s. ISBN: 9788024740256.

⁶⁷ Masaoka, S. 2014. Pod tíhou měsíce – Výběr z haiku v překladu Antonína Límana. DharmaGaia. Praha. 187 s. ISBN: 9788074360459.

přírodní bunkr z našich dětských let, který ovšem otevírá to nejcennější – pohled do krajiny. Poskytuje přehled o lesích, loukách, i pohádkově působící obci v dálce.

6.2. Ústřední prvek

I přes fakt, že nám své služby nabízí především lavička na kořeni stromů u cesty, stále hraje prim pojem daleko širší - krajina. Výhled na ni nabízející pocit nespoutanosti. Neklade žádný důraz na vlastnictví a přitom je tak všeobjímající.

„Rád v liduprázdných lesích odpočíváš

a prosedíš tam z jara celé dny,

do údolí a po horách se díváš.“⁶⁸

Při vyslovení holého termínu krajina nás jako první napadne **pohled** do krajiny. Děláme si přirozený instinktivní přehled, co se v aktuální krajině nachází. Jaké je její uspořádání, významné prvky. Hledáme případná pozitiva či hrozby, které by nás mohly potenciálně ohrožovat. Vnímáme obraz krajiny.

„Spíš než elixír života,

jenž mě vynese do oblak,

vrátí mi ztracené mládí

pohled do krajiny!“⁶⁹

S těmito verši souvisí i druhý význam krajiny – její **adresnost**. Náš vztah ke krajině na základě vlastních prožitků a zážitků. Vlastní pouto na jednotlivé prvky daného prostředí, pocit souznění s domovským prostředím. Změní-li se krajina, pak může projít změnou i naše vazba na ni. Paměť krajiny spojenou s našimi zážitky bychom měli s lehkou nostalgií chránit.

⁶⁸ Hrubín, F. 1978. Nefritová flétna. Květy poezie. Praha, 136 s. ISBN: 8072576224.

⁶⁹ Líman, A. 2001. Mezi nebem a zemí – Ideální místa v japonské tradici. Akademie věd ČR. Praha, 171 s. ISBN: 8090008896.

6.3. Další prvky

Ve vedlejších rolích krajiny před námi rozprostřené se objevují nejrůznější prvky. Vyjmenovat všechny se jeví jako nemožné. Pozorujeme jednotlivé heterogenní složky přírody, z nichž můžeme vyzdvihnout dřeviny čnicí pyšně k obloze, zešíroka ležící louky nebo s různými rozestupy usazená stavení. Detailněji pak můžeme pozorovat větve stromů, kameny i stébla trav. Upoutají nás divoce se vinoucí kořeny dřevin, které místy připomínají plazícího se hada. Při pozorování rostlinného zastoupení vysoké trávy u cesty pak připoutá naši pozornost zdánlivě prostý bodlák. Přemýšlíme nad jeho cestou, nad jeho životem.

„Hluboko v zemi

zapustil kořeny

bodlák.

Rozkvetl –

ve větru víří,

tisíc mil

do dálky letí

bodláku chmýří.

Pod chladným nebem

na zemi spadne

pokorně, krotce.

Nikdy už, nikdy se nevrátí

ku rodné stopce.“⁷⁰

⁷⁰ Mathesius, B. 1950. Třetí zpěvy staré Číny – Parafráze staré čínské poezie. Melantrich. Praha, 110 s.

6.4. Proměna v ročních obdobích

Na jaře působí krajina se svou mlhavou scenérií jako divadelní scéna, kde se spouští a zvedají opony mlh a oparů. Ty dodávají krajině na dramatičnosti. Vedle pohybu mlh ale působí i jiný ostrý kontrast – barevný.

„Hory jsou světle zelené

místy lehounce žluté -

kukačka zpívá“⁷¹

S létem se otevírá hloubka pohledu. Krajina je plně probuzená k životu. Horké letní dny v údolí střídají chladnější horské letní noci. Světlo střídá stín a později i tma. Slunný den dokáže během okamžiku zahalit bouřkové mraky a celý náš pohled je zahalen odstínem smutku.

„Na trávu

vedrem sežehlou

večerní stín teď pad.

Pod nebem ztemnělým

dešťových mraků chlad.“⁷²

S pohledem do krajiny nám podzim mnohem více než jiná roční období představuje důležitost umět se vzdát toho, co jsme nějakým způsobem měli, prožívali, vlastnili. Stejně tak jako listy spadlé na zem obohacují půdu pro další úrodu v novém roce, tak bychom měli být schopni vzdát se všeho, co již nelze využít a vytvořit tak prostor pro nové zkušenosti. Podzim pro nás i pro krajinu symbolizuje schopnost roztrždit důležité od nedůležitého, sílu a schopnost vzdát se nepotřebného a zabezpečit věci prioritní.

⁷¹ Masaoka, S. 2014. Pod tíhou měsíce – Výběr z haiku v překladu Antonína Límana. DharmaGaia. Praha. 187 s. ISBN: 9788074360459.

⁷² Saigjó. 2013. Odstíny smutku – Sto starojaponských básní. Vyšehrad. 88 s. ISBN: 9788074293382.

„Dalekým horám už vládne zase
podzim, jenž vrátil se zpět,
a pole na úbočích pro samé mraky nevidět.“⁷³

Zimní období podle definic začíná slunovratem. Příroda se však nenechá řídit, a tak je změna stupňovaná mrazem a sněhem mnohdy překvapivá. Tu jistou krajinu poznáme jen podle větších solitér a cestu dle tyčí čnicích ze sněhové pokrývky.

„Na konci roku,
kdy víc a víc padá sníh,
vidím, že nezná
změn a nevadne jenom
barva staletých sosen.“⁷⁴

Kapitolu o posezeních a výhledech je nejvhodnější uzavřít těmito verši:

„Již omrzele odlétají ptáci
i unavený oblak v dál se ztrácí --
jen my zůstanem,
Ťing-tchingu, má horo!

Vid' - tak brzy
nás neomrzí
dívat se na sebe:
tebe na mne
a mne na tebe.“⁷⁵

⁷³ Saigjó. 2013. Odstíny smutku – Sto starojaponských básní. Vyšehrad. 88 s. ISBN: 9788074293382.

⁷⁴ Jiša, J. 2008. Písně starého Japonska. Pulchra. Praha. 144 s. ISBN: 9788090401549.

⁷⁵ Mathesius, B. 1950. Třetí zpěvy staré Číny – Parafraze staré čínské poezie. Melantrich. Praha, 110 s.

Obr. č. 16 – Pohled z posezení do krajiny v letním období

Vlastní tvorba. Leden 2016.

Obr. č. 17 – Pohled na posezení v zimním období

Vlastní tvorba. Únor 2016.

Obr. č. 18 - Detailní pohled na posezení v letním období

Vlastní tvorba. Únor 2016.

7. BOD ČTVRTÝ – STROM

„Stromy tvoří základ. Svoji nehybnou silou střeží tajemný svět, do kterého nám občas dají nahlédnout.“⁷⁶ Po krátkém úseku lesem se před námi postupně rozprostře louka. Louka, na které se jako dominanta pyšně tyčí solitérní buk lesní. Zaujme mohutným kmenem a silnými větvemi, na nichž listí tancuje v proudu studeného horského vánku nejrůznější intenzity. Vedle úzké pěšiny obklopené travinami působí buk moudře, s pozadím okolních vzrostlých jehličnanů až magicky.

„Je to tvým věkem,

že, vanoucí větry v tvých

větvích tak jasně znějí? “⁷⁷

7.1. Popis prostředí

Od posledního zastavení se k výrazné dřevině z čeledi *Fagaceae* přiblížíme lesem. Mnohé překvapí šířka náhorní planiny, která se před námi celá rozprostře postupně a přidá viditelnost jednotlivých prvků. V tomto prostředí můžeme jev označit za dojmovou gradaci. Lemovaná jehličnatými dřevinami tvoří planina polouzavřenou krajinu, kdy skupiny dřevin uvnitř odkrývají či zakrývají nejrůznější výhledy do okolního prostoru. Dříve zde lesní porost zabíral více míst, krajina je však čím dál více ovlivňována lidským počínáním. Tento jev nám do jisté míry reflektuje i místní název zde procházející naučné stezky Nelesní krajina.

Louka na pohled vzbuzuje dojem minimálního převýšení. Tyto pláně jsou hojně využívány pro pastvu dobytka, který často návštěvníkům zpestřuje pouť a nabízí nový rozměr pohledu. Při naší pouti je také proto důležité hlídat si cestu vedoucí mezi dřevěnými kůly, což se zvláště v zimním období při hojně sněhové nadílce může jevit jako problém.

⁷⁶ Selingerová, L. 2014. V korunách stromů. Grada. Praha. 80 s. ISBN: 9788024752938.

⁷⁷ Jíša, J. 2008. Písně starého Japonska. Pulchra. Praha. 144 s. ISBN: 9788090401549.

7.2. Ústřední prvek

V celé kompozici je stěžejním prvkem již zmiňovaný košatý buk. Dřeviny jako takové mají odjakživa své nezastupitelné místo v lidové tradici, v mytologii, v příbězích, bájích, symbolech. Vždy tu byly. S tím souvisí jeho patrně největší symbolický význam – **život**. Již v hebrejské bibli nalzáme motiv stromu života. Zde představoval plodivou sílu přírody. Obecný základ je ale ten, že stromy nás provázejí od lidského zrození až do smrti, od kolébky po rakev. Vždy byl strom jako prostředek pro život a přežití člověka naprosto nezbytný. Stejně jako člověk má i strom své etapy života, je ovlivňován okolím a reaguje na okolní podmínky.

„Traviny na louce,

starý strom se zlomil

v prudkém větru.“⁷⁸

Vedle stromu života je v povědomí také strom **poznání**. Ten byl často spojován se získáním poznání či nesmrtelnosti. Kromě této všeobecně známé symboliky ale mohl strom v sobě skrývat i esoterické významy pochopitelné pouze zasvěceným.

Stromy lze často vidět vyobrazované také jako symboly **rodokmenu**. Ten se mnohdy větví podobně jako listnatá dřevina. Strom i rodokmen mohou být různě rozvětvené a bohaté.

Strom mohl být již od pravěku chápán jako symbol **spojení nebe a země**. Měl údajně umožňovat komunikaci hned mezi třemi světy: podzemím (případně vodou), zemí a nebem. Častým motivem je na historických obrazech strom s lidskou postavou či ptákem na vrcholu. Ti mohli být s největší pravděpodobností chápáni jako poslové mezi zemí a nebem.

Lesů postupně ubývá a najít v přírodě vzrostlý, silný strom je stále vzácnější. Strom se stává symbolem ochrany přírody a péče o naše životní prostředí. Lidé v sobě znovu probouzejí mnohdy pozapomenutou úctu k dřevinám.

„Přicházím domů

z letních hor – v srdci

si nesu staré stromy“⁷⁹

⁷⁸ Francl, G. 2003. Čtyřverší ticha a krásy. Vyšehrad. Praha. 112 s. ISBN: 8070216492.

7.3. Další prvky

V těchto končinách hrají důležitou roli všudypřítomné traviny a byliny, jejich stébla vesele tančící ve větru a objímající tu a tam nějaký ten kámen na rozhraní luk. I ty, stejně jako dřevěné kůly, doprovázejí horskou pěšinu.

Na podzim, po opadu stromu, se samostatným subjektem stává listí. V tomto případě bukové, které je vesele odnášeno na všechny světové strany.

„Hle jak divoce
tančí ve větrném víru
podzimní listí.“⁸⁰

7.4. Proměna v ročních obdobích

I na této louce odcházející sněh s jarem odhaluje, co bylo přes zimu ukryto. Jasněji vnímáme cestu procházející kolem dřeviny, na které se objevují první lístky. Brzy se buk bude zdát v bohaté konkurenci okolních smrků mohutnější díky objemné koruně.

„Za jarní noci, když svítá,
mezi stromy
měsíc si našel kout.“⁸¹

V létě je kolem stromů opravdu živo. Zástupci ptačí říše poletují, posedávají na větvích. Dalším tvorům zase přijde vhod stín stromů opředěných čistou vůní přírody.

⁷⁹ Líman, A.. 2011. Chrám plný květů - Mistři haiku a jejich dědictví. Výběr ze tří století japonských haiku. DharmaGaia. Praha. 340 s. ISBN: 9788074360152.

⁸⁰ Masaoka, S. 2014. Pod tíhou měsíce – Výběr z haiku v překladu Antonína Límana. DharmaGaia. Praha. 187 s. ISBN: 9788074360459.

⁸¹ Šótecu. 2015. Podoběn mraku život plyne... Sto středověkých japonských básní. Vyšehrad. Praha. 83 s. ISBN: 9788074295218.

„Kde stoupá vůně

stromů

na chvíli stanu.“⁸²

S příchodem podzimu se v okolí stromu dostává do hlavní role opět listí. Přemlouváné větrem, aby opustilo svou rodnou větev a vydalo se na svou vlastní dobrodružnou pout', nakonec uposlechne.

„Úsvit a měsíc

a strom opadává...

Ó, listí!

Teď rve je zlostný vítr,

co divoce duje z hor.“⁸³

Kdyby zemská osa nebyla nakloněna, zima ani jiné roční období už by nenastalo. Takto nám mráz po podzimu poutavě pokryje každíčkou větev dřeviny a vytvoří tak vlastní dokonalou sochu. Zima přináší na louku klid, ticho a mír.

„Ráno krajina holá je,

bez listí ztratila hlas.

strnuly stromy v chladném dešti,

jenž příchod zimy věští,

ztichl i čas.“⁸⁴

⁸² Jiša, J. 2008. Písně starého Japonska. Pulchra. Praha. 144 s. ISBN: 9788090401549.

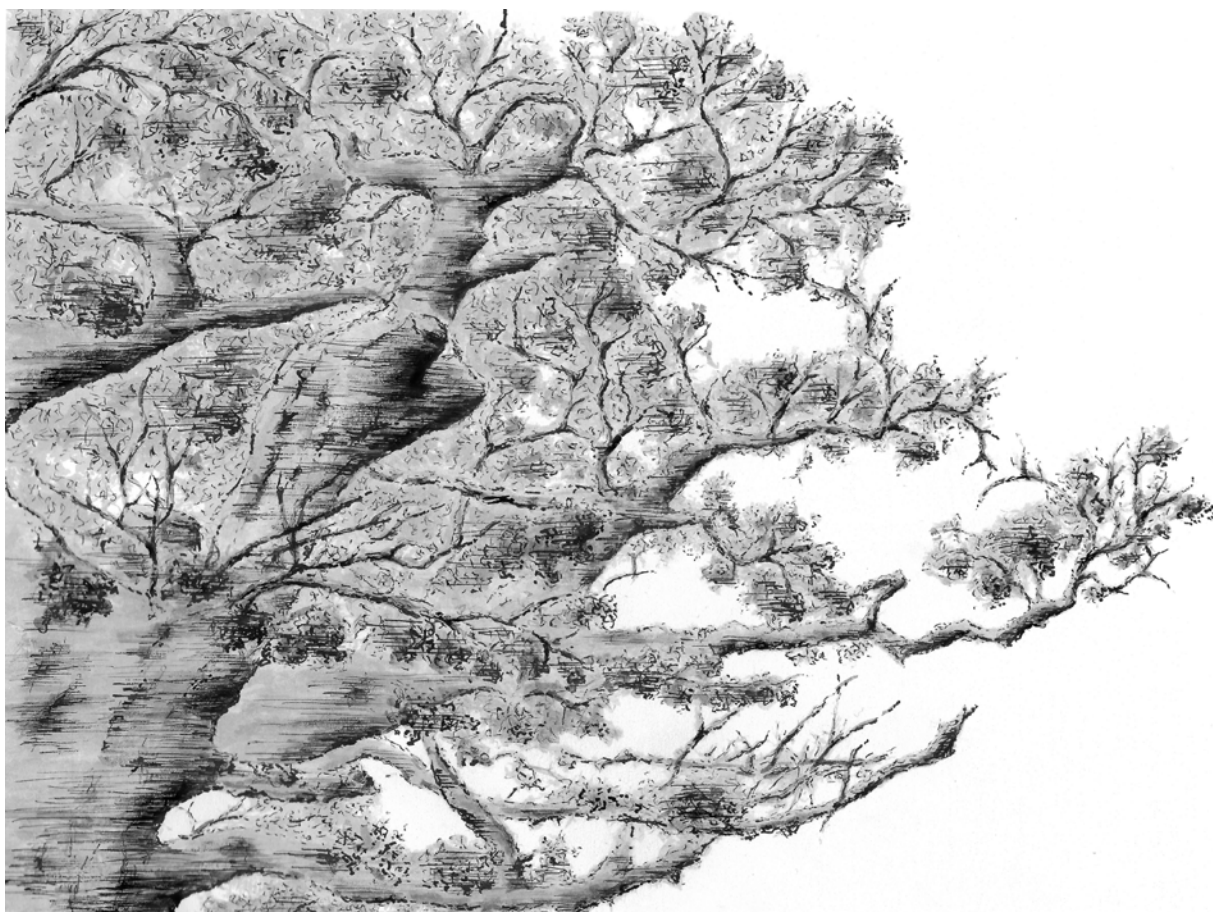
⁸³ Jiša, J. 2008. Písně starého Japonska. Pulchra. Praha. 144 s. ISBN: 9788090401549.

⁸⁴ Šótecu. 2015. Podoběn mraku život plyne... Sto středověkých japonských básní. Vyšehrad. Praha. 83 s. ISBN: 9788074295218.

Obr. č. 19 – Pohled na buk v letním období

Vlastní tvorba. Leden 2016.

Obr. č. 20 – Detailní pohled do koruny stromu v letním období

Vlastní tvorba. Únor 2016.

Obr. č. 21 – Pohled na buk v zimním období ze směru příchodu

Vlastní tvorba. Leden 2016.

8. BOD PÁTÝ - KAMENY

„Kameny odráží staletí a v nich nashromážděný čas.“⁸⁵ Chceme-li kameny s hlubokou historií, kterou již znají jen ony samy, najít i na naší stezce, stačí se posunout po planině jen o něco dál. S výhledem do krajiny je tu hned celá skupina balvanů různé velikosti a tvaru. Dohromady tvoří opravdu početnou skupinu. Kameny na sebe navzájem působí a zcela jedinečně se doplňují. Odstraněním či přesunutím jednoho kamene by rázem ztratila rovnováhu celá kompozice. Kompozice s pozadím především jehličnatých dřevin a někdy i pasoucího se dobytka.

„Horská cesta

člověk přejde

objeví se kámen.“⁸⁶

8.1. Popis prostředí

Od poslední solitéry na naší cestě, buku - není cesta ke skupině kamenů nikterak dlouhá. Zůstaneme stále na téže náhorní planině, mineme jen několik skupin dřevin dělicích planinu na menší celky. Přitom se kocháme výhledy do široké horské scenérie s nejrůznějšími zákoutími. Obklopují nás povětšinou zamokřené ostřicové louky a tu a tam i luční rašeliniště. Ta jsou typickým fenoménem odlesněných partií šumavských plání. Nejčastěji vznikají v místech, kde kdysi bývaly rašelinné smrčiny nebo rozvolněná ostřicová prameniště. Jsou dobře zásobené vodou, a tak na nich rostou hlavně vlhkomilné druhy jako ostřice, rašeliníky nebo sítiny. Speciálně v okolí Kvildy jsme již na dálku schopni rozpoznat šedozeleň zarovnané trávníky s ostřicí zobánkatou.

Naše kamenná dominanta se nachází při cestě s výhledem na jednu z luk. Historie kamenných velikánů je dle místních obyvatel hluboká. Již od 14. století zde vznikala malá políčka, která ohraničovala kamenné snosy. Ty vznikaly z kamení nežádoucího na daném políčku hospodáře, a proto se stále zvyšovaly. Po roce 1945 se změnou podmínek i majitelů

⁸⁵ Selingerová, L. 2014. V korunách stromů. Grada. Praha. 80 s. ISBN: 9788024752938.

⁸⁶ Masaoka, S. 2014. Pod tíhou měsíce – Výběr z haiku v překladu Antonína Límana. DharmaGaia. Praha. 187 s. ISBN: 9788074360459.

již nikdy nedošlo k obnově políček. Louky sloužily stejně jako dnes již jen pro pastvu. Došlo k propojení dřívějších políček ve větší celky a k nahrnutí kamenných snosů na samý okraj nebo jako v našem případě ke stezce.

Dnes je skupina kamenů umístěna tak, aby při odpočinku tvořila spodní hranu pohledu malebnější a barvitější. V dobách minulých jistě nikoho nenapadlo, že i kámen, který zavází v poli, může jednou tvořit váženou dominantu čísi cesty.

8.2. Ústřední prvek

I zde nám je hlavním prvkem název kapitoly – tedy skupina kamenů. Jedná se o pararulu, tedy „přeměněnou horninu, která vznikla vysokostupňovou přeměnou sedimentů.“⁸⁷

Kámen se může chlubit celou řadou výkladů a symbolických spojení. Soupeří s dřevem o prvenství materiálu, který člověk začal užívat pro výrobu svých nástrojů, aby změnil své okolí. Je to právě kámen, který zdobí obydlí živých a je památkou mrtvých. Nemusí z něj být vyroben nástroj, ale třeba šperk či talisman.

Kámen v sobě skrývá tajemství času. Je symbolem **trvání** a to jistě právem i s ohledem na naše zastavení a historii skupiny balvanů v daných končinách.

„Ať je to podzimem

ožehlý kámen či strom

je mu dvě stě let.“⁸⁸

Ekvivalentem je i jeho nepomíjivost, na kterou nacházíme odkazy již v Bibli. Zákony byly v historii zapisovány do kamenných desek – právě to mělo symbolizovat onu nepomíjivost daného zákona.

V neposlední řadě je symbolem i pro svou pevnost, **tvrdost**. Ta patří k jeho dominantní vlastnosti. Často je ale připodobněna k tvrdosti lidského srdce, kdy je gradována ještě ve spojení s chladem.

⁸⁷ Chlupáč, I. 2002. Geologická minulost České republiky. Academia. Praha. 436 s. ISBN: 8020009140.

⁸⁸ Masaoka, S. 2014. Pod tíhou měsíce – Výběr z haiku v překladu Antonína Límana. DharmaGaia. Praha. 187 s. ISBN: 9788074360459.

8.3. Další prvky

Ve vedlejších rolích figuruje jako u každého zastavení pěšina, která se zde malebně vlní mezi loukami, a podél pastvin rozestoupené jehličnaté dřeviny, které každému z našich výhledů zajišťují poutavé pozadí. Všimáme si také jednotlivých prvků vegetačního pokryvu louky. Často se jedná o ostřici, sítinu či další traviny přidávající planině na objemu a barvách. Bez nich by planina zůstala posmutněle holá.

„Všechno to uschlo

neroste ozdobnice

ani ostřice.“⁸⁹

8.4. Proměna v ročních obdobích

U naší skupiny původních neopracovaných kamenů tušíme, že po dlouhých zimách se do jara probouzejí již po staletí. Svou podobu si povětšinou důmyslně šetří přes zimu pod sněhovou pokrývkou. Na jaře se pak pomalu noří jejich siluety. S jarem přicházejí i poutníci, kteří si chtějí vychutnat kouzlo krajiny, a tak hledají místo, kde spočinout.

„Jarní větřík

sedím na velkém kameni

a pozoruji okolí.“⁹⁰

Letní období s sebou na planinu přináší drobné detaily, dává nám více prostoru a času pozorovat přírodu v jednotlivých méně či více klíčových okamžicích.

⁸⁹ Masaoka, S. 2014. Pod tíhou měsíce – Výběr z haiku v překladu Antonína Límana. DharmaGaia. Praha. 187 s. ISBN: 9788074360459.

⁹⁰ Šótecu. 2015. Podoben mraku život plyne... Sto středověkých japonských básní. Vyšehrad. Praha. 83 s. ISBN: 9788074295218.

„Jasný den
děšť a tu a tam
cestičky mravenců.“⁹¹

Babí léto a následný podzim ochlazuje klima i balvany samotné. Pestré barvy přírody začínají ladit s barvou šedých kamenů. Ty jsou po svém vřelém letním období zase více vzdálené, nedotknutelné, nesmrtelné.

„V obavách chvěje se tráva,
znejistěl stromu stín
před první bouřkou na podzim.
Kámen však dá jim odpověď:
pohleďte, jsem tu tisíc let!“⁹²

Přichází zimní slunovrat, kdy dny jsou nejkratší a noci nejdelší v celém roce. Příroda se zahalí sněhem a naše kameny na pár měsíců opět zmizí z dohledu. Na louce je pusto a prázdno.

„Celá pláň pustá
jen kolem cesty
dva tři stromy.“⁹³

⁹¹ Masaoka, S. 2014. Pod tíhou měsíce – Výběr z haiku v překladu Antonína Límana. DharmaGaia. Praha. 187 s. ISBN: 9788074360459.

⁹² Šótecu. 2015. Podoben mraku život plyne... Sto středověkých japonských básní. Vyšehrad. Praha. 83 s. ISBN: 9788074295218.

⁹³ Kobajaši, I. 2006. Boží člověk Issa. DharmaGaia. Praha. 206 s. ISBN: 8086685276.

Obr. č. 22 – Pohled na skupinu kamenů v letním období

Vlastní tvorba. Leden 2016.

Obr. č. 23 – Detailní pohled na skupinu kamenů v letním období

Vlastní tvorba. Únor 2016.

Obr. č. 24 – Pohled na skupinu kamenů v zimním období

Vlastní tvorba. Únor 2016.

9. ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo podtrhnout především poetiku a malebnost vybrané stezky a představit i vyobrazit jednotlivá zastavení, přiblížit je návštěvníkům a nabídnout jim inspiraci, kterou v sobě příroda skrývá.

Krajina je proměnlivá. Každý jedinec ji vnímá odlišně, bere na vědomí jiné aspekty, jeho pozornost se ubírá vlastním směrem, především dle zaměření a zájmů. Prioritou je, aby na nás celá stezka a pohledy do dálky působily jako celek. Všechny aspekty - například rozmanitost rostlinných druhů a dřevin, zpěv ptáků a výskyt jiných živočichů či výhled do krajiny, se mají spojit v jeden velký efekt. V zážitek z vycházky, která nás obohatila a zůstane v našich vzpomínkách spojena s pozitivním dojmem. Tento celkový dojem jsem se snažila umocnit proložením veršů s primární přírodní tematikou.

Úkolem této práce je poskytnout prostor k vnímání změn ročních období v rámci jednotlivých zastavení, vystihnout proměnu dominantních prvků v čase s ohledem na zasazení do celkového kontextu okolí. Nastínit a poezií doplnit jednotlivé vztahy aspektů v rámci řešené lokality, dát prostor přírodním proměnám, které mohou být jinak potlačovány souhrnnými popisy.

Na zvolené cestě Šumavou je působivá především dojmová gradace tvořená přírodou. Od lávky, převádějící nás suchou nohou přes Kvildský potok, dojdeme lesem až na náhorní planinu, která je světem sama pro sebe. Po cestě vzhůru v úzkém prostoru mezi stromy se před námi otevře širý vzdušný prostor se zcela rozdílnými naturálními prvky. Ze stísněného pocitu nás najednou prostoupí pocit volnosti, svobody. Dosažení hmatatelného cíle cesty, nacházejícího se na planině, je důležitým vygradováním celé pouti a pro mnohé též osobním naplněním. Zcela hypoteticky lze uvažovat nad tím, že by stezka mohla pokračovat. Ať už stejně jako naučná stezka Nelesní krajina směrem dokončeným okruhem zpět k obci. Nebo jako delší stezka se zcela novou trasou přes potok Olšanka k Jánské hoře, která by mohla být vhodným cílovým bodem s perspektivou výhledu do širé krajiny.

V současné době jsou prvky krajiny s jejich kontextem často ponechávány v ústraní. Poetika i vlastní fantazie zůstává nevyužita stejně jako primární inspirace přírodou. Prostřednictvím této práce jsem představila stěžejní prvky, které by mohly na cestách těmito končinami prostřednictvím malebných zákoutí vzbuzovat souznění s přírodou a ukázat nový úhel pohledu. Pohled by měl být vodítkem k prožitkům z okolního prostředí a vnímání přírodního jsoučna. Jak uvedl Josef Valenta (2008) ve své knize: „jde o přirozené reakce

vnímavého člověka jako zdroj scénického prožitku, zážitku či inspirace⁹⁴. Četba o krajině na nás nezapůsobí tolik jako vlastní návštěva se všemi zapojenými smysly a vjemy. Jako vlastní vzpomínky.

V knize Ivana Havla (2005) je citován Ludvík Vaculík takto: „krása krajiny je vlastnost oka“⁹⁵. Nejen proto je součástí práce i výtvarné zobrazení každého plánovaného zastavení ze třech různých úhlů i vzdáleností. Dochází tak k lepšímu vykreslení představy o celkové koncepci místa. Pokaždé když jsem se touto stezkou vydávala pro sběr podkladů k práci na kresbách či textech – připadala mi jednotlivá zastavení, ale i cesta sama jiná. Vždy mě zaujal a dál v myšlenkách posunul jiný prvek. Můj obraz se postupně rozšiřoval. To vše jsem se pokusila zachytit v jednotlivých výtvarných zobrazeních.

Závěrem celého projektu mohu konstatovat, že člověk jistě vytvořil nespočet poutavých děl - ať už se jedná o stavby, sochy či jiná umělecká díla. Avšak největším architektem a věčným tvůrcem zůstává přece jenom příroda. Právě tuto myšlenku vystihuje název mé diplomové práce – Poetika a malebnost v krajině.

⁹⁴ Valenta, J. 2008. Scénologie krajiny. Akademie múzických umění. Praha. 242 s. ISBN: 9788086970684.

⁹⁵ Havel, I. M. 2005. Zvednuté obočí a zjitřená mysl. Dokořán. Praha. 232 s. ISBN: 8073630303.

10. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

Knížní publikace

1. AITKEN, R. 1995. Vlna Zenu. Pragma. Praha. 181 s. ISBN: 8072051008.
2. ANDĚRA, M. 2005. Šumava: příroda, historie, život. Baset. Praha. 799 s. ISBN: 8073400219.
3. BASHO, M., MIYAMORI, A. 2002. Classic Haiku: An Anthology of Poems by Basho and His Followers. Courier Corporation. New York. 288 s. ISBN: 0486422216.
4. BAŠÓ, M. 1996. Měsíce, květy. Mladá fronta. Praha. 176 s. ISBN: 8020406158.
5. BAŠÓ, M., KOBABAŠI, I., BUSON, J., SANTÓKA, T. 1999. Pár much a já. Dharmagaia. Praha. 131 s. ISBN: 8085905108.
6. BAŠÓ. 2006. Úzká stezka do vnitrozemí. DharmaGaia. Praha. 166 s. ISBN: 8086685594.
7. BERGER, F. M. 2012. Japonská zahrada – Inspirace z dálného východu. Knížní klub. Praha. 256 s. ISBN: 9788024233802.
8. BLOCKER, H. G., STARLING, Ch. L. 2001. Japanese Philosophy. SUNY Press. 213 s. ISBN: 0791450201.
9. BOROVSÝ, F. A. 2002. Řivnáčův průvodce po Šumavě: zevrubný popis celé Šumavy, jejích svahů, blízkých důležitých měst a krajín a pohoří Novohradského: Šumava před sto dvaceti lety. Baset. Praha. 173 s. ISBN: 8086223337.
10. BROŽ, J., SOLDÁN, L. 2003. Přes patery hranice tam i zpátky. Aquarius. Praha. 52 s. ISBN: 8090206271.
11. ČAPEK, K. 1953. Obrázky z domova. Československý spisovatel. Praha. 136 s.
12. DANTO, A. C. 2014. After the End of Art: Contemporary Art and the Pale of History. Princeton University Press. Princeton. 280 s. ISBN: 0691163898.
13. FRANCL, G. 2003. Čtyřverší ticha a krásy. Vyšehrad. Praha. 112 s. ISBN: 8070216492.
14. FUKAČ, J., VYSLOUŽIL, J., MACEK P. 1997. Slovník české hudební kultury. Editio Supraphon. Praha. 1035 s. ISBN: 8070584629.
15. HAVEL, I. M. 2005. Zvednuté obočí a zjitřená mysl. Dokořán. Praha. 232 s. ISBN: 8073630303.
16. HOLEČKOVÁ, M., KOZÁK, P. 2003. Sto léčivých míst jižních Čech. MH Beroun. Beroun. 83 s. ISBN: 8090302300.

17. HRUBÍN, F. 1978. Nefritová flétna. Květy poezie. Praha, 136 s. ISBN: 8072576224.
18. CHLUPÁČ, I. 2002. Geologická minulost České republiky. Academia. Praha. 436 s. ISBN: 8020009140.
19. JEKYLL, G. 2001. Colours Schemes for the Flower Garden. Frances Lincoln. London. 192 s. ISBN: 0711217920.
20. JÍŠA, J. 2008. Písňe starého Japonska. Pulchra. Praha. 144 s. ISBN: 9788090401549.
21. KLOSTERMANN, K. 2006. Črty ze Šumavy. Mapové centrum Č.Budějovice. České Budějovice. 112 s. ISBN: 9788086876030.
22. KOBAJAŠI, I. 2006. Boží člověk Issa. DharmaGaia. Praha. 206 s. ISBN: 8086685276.
23. KOBAJAŠI, I. 2014. Oči vážky. Krůpěj rosy. Argo. Praha. 224 s. ISBN: 9788025711897.
24. KOLÁŘOVÁ, J. 2009. Krutá láska. Československý spisovatel. Praha. 148 s. ISBN: 2215188.
25. KOVÁŘ, S. 2012. Feng šuej podle našich předků: Cestami k domovu. Grada Publishing. Praha. 352 s. ISBN: 9788024740256.
26. KUKLÍK, K. 1984. Šumava. Panorama. Praha. 238 s. ISBN: 1107284.
27. KUNSKÝ, J. Fyzický zeměpis Československa. 1968. Státní pedagogické nakladatelství. Praha. 537 s.
28. LÍMAN, A. 2011. Chrám plný květů - Mistři haiku a jejich dědictví. Výběr ze tří století japonských haiku. DharmaGaia. Praha. 340 s. ISBN: 9788074360152.
29. LÍMAN, A. 2001. Mezi nebem a zemí – Ideální místa v japonské tradici. Akademie věd ČR. Praha, 171 s. ISBN: 8090008896.
30. MAE, T. 1991. Mori no jikan. Shinchosha. Tokyo. 252 s. ISBN: 4103798017.
31. MASAOKA, S. 2014. Pod tíhou měsíce – Výběr z haiku v překladu Antonína Límana. DharmaGaia. Praha. 187 s. ISBN: 9788074360459.
32. MATHESIUS, B. 1950. Třetí zpěvy staré Číny – Parafráze staré čínské poezie. Melantrich. Praha, 110 s.
33. MICHALOVIČ, P., ZUSKA, V. 2009. Znaky, obrazy a stíny slov: úvod do jedné filozofie a sémiologie obrazů. Akademie múzických umění. Praha. 374 s. ISBN: 8073311291.
34. RUBÍNKOVÁ, V. 2012. Šumava tajemná. Plot. Praha. 232 s. ISBN: 9788074280160.
35. SAIGJÓ. 2013. Odstíny smutku – Sto starojaponských básní. Vyšehrad. 88 s. ISBN: 9788074293382.

36. SAKAKI, N. 1996. Break the Mirror: The Poems of Nanao Sakaki. Blackberry Books. London. 126 s. ISBN: 0942396758.
37. SELINGEROVÁ, L. 2014. V korunách stromů. Grada. Praha. 80 s. ISBN: 9788024752938.
38. SLÁDEK, J. V. 1954. Básně. Československý spisovatel. Praha. 362 s. ISBN: 8071066362.
39. STIFTER, A. 2004. Lesní poutník. Vitalis. Praha. 144 s. ISBN: 8072531476.
40. ŠIKIBU, I. 2004. Čtvero ročních dob. DharmaGaia. Praha. 110 s. ISBN: 8086685268.
41. ŠÓTECU. 2015. Podoběn mraku život plyne... Sto středověkých japonských básní. Vyšehrad. Praha. 83 s. ISBN: 9788074295218.
42. TUREK, J. a kolektiv. 2007. Outdoorový průvodce – Šumava a okolí. Grada Publishing a.s. Praha. 117 s. ISBN: 8024720248.
43. VALENTA, J. 2008. Scénologie krajiny. Akademie múzických umění. Praha. 242 s. ISBN: 9788086970684.
44. VÁCHAL, J. 2008. Šumava umírající a romantická. Paseka. Praha. 316 s. ISBN: 9788071859017.
45. ŽUPANIČ, J., FIALA, M., STELLNER, F. 2001. Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české. Skřivan Aleš. Praha. 340 s. ISBN: 8086493008.

Články v tištěných odborných seriálových publikacích

1. DVOŘÁK, X. 1919. Týn sborník literární a umělecký. svazek 3.116.
2. KOŘISTKA, C., KREJČÍ, J. 1869. Oba komitěty pro přírodovědecký výzkum země České. Archiv po přírodovědecký výzkum Čech. svazek 16.114.
3. MNETLIK P., BABUREK K. 2001. Šumava. Silva Gabreta, svazek 6. 17-18.
4. PURKYNĚ J. E., KREJČÍ J. 1859. Ziva: časopis přírodnický, Svazek 7. 25.
5. Sdružení českých spisovatelů. 1990. Literární revue. 1990/19 (3-5). 56.

Internetové stránky

1. VÁVROVÁ, J. Kvilda a okolí – Obecní úřad. [online]. Kvilda. Březen 2014. [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: <http://www.sumava.net/kvilda/zaklad.asp>

Obrazové materiály

Obr. č. 1 – Vlastní tvorba. Srpen 2015.

Obr. č. 2 – Šilhavý, V. Tisícovky [online]. Červen 2010. [cit. 2015-09-27]. Dostupné z: http://www.tisicovky.cz/cs/hory/sumava/plechy-hlv21/foto/?cislo_stranky_i=2

Obr. č. 3 – In-počasí [online]. Říjen 2006. [cit. 2015-09-27]. Dostupné z: <http://www.in-pocasi.cz/clanky/vyznacne/sumava-20.10.2012/>

Obr. č. 4 – Mládková P., Vogeltanz J. 2012. Vodstvo Šumavy ... z letadla. Naše příroda. 2012 (3). 39

Obr. č. 5 – David, R. Šumavské noviny. [online]. Srpen 2015. [cit. 2015-09-27]. Dostupné z: <http://www.sumavskenoviny.cz/917/horec-panonsky-kvetouci-klenot-a-symbol-sumavy-jak-dlouho/>

Obr. č. 6 – Lazarovič, M. Šumava.eu [online]. Říjen 2011. [cit. 2015-09-27]. Dostupné z: <http://www.sumava.eu/katalog.php?kategorie=fauna&detail=91002>

Obr. č. 7 – Miklín, J. Itras [online]. Zář 2009. [cit. 2015-09-27]. Dostupné z: <http://itras.cz/schwarzenbersky-plavebni-kanal/galerie/10572/>

Obr. č. 8 – Váchal, J. 2008. Šumava umírající a romantická. Paseka. Praha. 316. ISBN: 9788071859017.

Obr.č. 9 – Vlastní tvorba. Říjen 2015.

Obr.č. 10 – Vlastní tvorba. Říjen 2015.

Obr.č. 11 – Vlastní tvorba. Říjen 2015.

Obr.č. 12 – Vlastní tvorba. Leden 2016.

Obr.č. 13 – Vlastní tvorba. Prosinec 2015.

Obr.č. 14 – Vlastní tvorba. Prosinec 2015.

Obr.č. 15 – Vlastní tvorba. Leden 2016.

Obr.č. 16 – Vlastní tvorba. Leden 2016.

Obr.č. 17 – Vlastní tvorba. Únor 2016.

Obr.č. 18 – Vlastní tvorba. Únor 2016.

Obr.č. 19 – Vlastní tvorba. Leden 2016.

Obr.č. 20 – Vlastní tvorba. Únor 2016.

Obr.č. 21 – Vlastní tvorba. Leden 2016.

Obr.č. 22 – Vlastní tvorba. Leden 2016.

Obr.č. 23 – Vlastní tvorba. Únor 2016.

Obr.č. 24 – Vlastní tvorba. Únor 2016.

Seznam příloh

příloha č. 1 – LÁVKA

příloha č. 2 – LÁVKA

příloha č. 3 – LÁVKA

příloha č. 4 – CESTA

příloha č. 5 – CESTA

příloha č. 6 – CESTA

příloha č. 7 – POSEZENÍ

příloha č. 8 – POSEZENÍ

příloha č. 9 – POSEZENÍ

příloha č. 10 – STROM

příloha č. 11 – STROM

příloha č. 12 – STROM

příloha č. 13 – KAMENY

příloha č. 14 – KAMENY

příloha č. 15 – KAMENY